

PITYPANG MŰVÉSZETI ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2016

MOTTÓNK:

*„A gyermek felnevelése nem hasonlítható semmilyen feladatmegoldási művelethez. Nem hiszem, - hogy lehet tárgyilagosan, csak elvekkkel, elhatározásokkal nevelni, - hogy lehet tudatos felkészüléssel nekifogni, és adott pontig elvinni, végrehajtani.
A nevelés a gyerekekkel való természetes együttélés...”*

*Horgas B.- Levendel J.: ” Gyerekek között”
Gondolat 1977.*

Helyi nevelési programunk Nagy Jenőné „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” program adaptációja.

TARTALOMJEGYZÉK

Az óvoda jogi státusza, adatai	5
1. Bevezető	6
1. 1. Programunk alapelve	8
1. 2. Gyermekképünk	8
2. A programunk globális célrendszere	9
2. 1. Alapvető céljaink	9
2. 2. Általános nevelési feladataink	9
2. 3. A programunk rendszerábrája	12
3. A nevelés kerete	13
3. 1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program	13
3. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	19
3. 3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	24
3. 4. Program ajánlott napirendje	25
4. A program tartalmi kerete	26
4. 1. Hagyományőrzés, népszokások	26
5. A program tevékenységformái	30
5. 1. Játék	30
5. 2. Verselés, mesélés	41
5. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	45
5. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	51
5. 5. Mozgás	55
5. 6. A külső világ tevékeny megismerése	58
5. 7. Munka jellegű tevékenységek	62

6. Gyermekvédelmi munka az óvodában	65
7. Tehetségigérek azonosítása, a tehetségigérek gondozásának programja, a fejlődési ütemükben eltérő gyermekek nevelése	68
7. 1. Tehetségigérek azonosítása	68
7. 2. Sajátos nevelési igényű, fejlődési ütemükben eltérő gyermekek nevelése	71
8. A partnerkapcsolatok intézményi rendszere és azok működése	71
8. 1. Közvetlen partnereink	71
8. 1. 1. Óvoda és a család	72
8. 1. 2. Óvoda és a bölcsőde	73
8. 1. 3. Óvoda és az iskola	73
8. 1. 4. Óvoda és a művészeti iskolák	74
8. 1. 5. Az óvoda és a fenntartó	74
8. 2. Közvetett partnereink	75
8. 2. 1. Óvoda és a közművelődési intézmények	75
8. 2. 2. Óvoda egyéb kapcsolatai	75
9. A program erőforrásai	76
9. 1. Személyi feltételek	76
9. 2. Tárgyi feltételek	77
10. A program felülvizsgálata,	80
10. 1. A program tervezési, értékelési dokumentumai	80
10. 2. A program vizsgálata	81
11. Érvényességi rendelkezések	82
12. Legitimációs záradék	83
13. Felhasznált törvénytár	84
14. Felhasznált szakirodalom	85
<i>Egyetértési nyilatkozat - Nevelőtestület</i>	88
<i>Egyetértési nyilatkozat - Szülői Szervezet</i>	90

Az óvoda jogi státusza, adatai

Az óvoda neve, székhelye:	Pity pang Művészeti Óvoda 1039. Budapest Hunyadi u.10.
Telefonszáma:	3 887 – 353 E-mail: hunyadi-o@kszki.obuda.hu
1. Telephely:	1039. Budapest Czetz János u.25.
Telefonszáma:	3 883 - 347
2. Telephely:	1038. Budapest Ürömi u. 02.
Telefonszáma:	3 689 – 050 E-mail: uromi-o@kszki.obuda.hu
3. Tagóvoda:	Gyöngyforrás óvoda 1031. Budapest Dósa u. 4.
Telefonszáma:	3 882 – 448 E-mail: dosa-o@kszki.obuda.hu
Az alapító okiratának száma:	355 /2015.(V.14.)
Az óvoda OM azonosítója:	034266
Az óvoda, fenntartója:	Budapest Főváros III. ker. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat 1033. Budapest Fő tér 3.
Az óvoda irányító szerve:	Budapest Főváros III. ker. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete 1033. Budapest Fő tér 3.
Az intézmény működési területe:	Budapest Főváros III. ker. Óbuda- Békásmegyer kijelölt körzete
Az intézmény típusa:	közszolgáltató költségvetési szerv, közoktatási közintézmény - Óvoda
Az intézmény jogállása:	Jogi személy, meghatározott előirányzatok felett önálló döntési joggal rendelkezik, részjogköre van intézményi vagyon működtetésének körébe tartozó feladatoknál.
Az intézmény tevékenysége:	Az ellátandó alaptevékenység szakfeladatok szerint: 851000 Óvodai nevelés intézményeinek, programjainak komplex támogatása 091120 Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének ,ellátásának szakmai feladatai
Az óvoda befogadóképessége:	420 gyermek
Az óvodai csoportok száma:	15 csoport
Az intézményben működő közhasznú alapítványok:	„Csillaghegy az Ovisokért” Alapítvány 1039. Budapest, Hunyadi u.10. „Meseforrás” Alapítvány 1031. Budapest, Dósa u. 4.

1. BEVEZETŐ

A Budapest III. ker. Pitypang Művészeti Óvoda vezetőjeként – az alkalmazotti közösség nevében - köszöntöm mindazokat, akik érdeklődnek intézményünk Pedagógiai Programja iránt.

Reméljük - mint óvodánk nevelőmunkáját jól ismerő, illetve a későbbiekben megismerő – szülőként programunkat olvasva megtalálja a lehetőséget arra, hogy gyermeke intézményünkben egészségesen, biztonságban fejlődjön.

Intézményünkben a gyermekek ellátása a lehetőségekhez mérten azonos elvek, célok alapján történik.

A **Hunyadi utcai törzsovoda**, a **Czetz János utcai telephely** Csillaghegy Dunapart felé eső részén, főútvonalaktól távol, családi házakkal, kertekkel övezett környezetben található, mely ideális hely a gyermekek számára. Mindkét épülethez jól felszerelt játszóudvar tartozik. A szülők túlnyomó többsége jó anyagi körülményekkel rendelkezik, elhanyagoló nevelés nem jellemző.

Az **Ürömi utcai telephelyünk** Csillaghegy hegyfelőli részén helyezkedik el, forgalmas utak mellett. Mivel az óvoda elhelyezkedése nem kedvező, a közelben felépült lakóparkokban nagyon sok kisgyermekes család vár a hegyfelőli rész óvodaellátásának megoldására

A **Gyöngyforrás Óvoda - tagóvoda** Budapest III. kerületének kiemelt zöldövezetében, a Római parton helyezkedik el. Az épület a forgalomtól távol eső helyen áll, kiemelkedő nagyságú, ősfás, parkszerű kerttel körülvéve.

A **gyermekek** nevelése vegyes csoportokban történik. A Hunyadi óvodában **5**, a Czetz János utcai óvodában **3**, az Ürömi utcai épületben **3**, a Gyöngyforrás Óvodában **4** gyermekcsoport működik. Jelenleg a négy épületben **381** gyermek részesül óvodai nevelésben.

Mindennapi munkánk során azt tapasztaljuk, hogy a gyorsan változó világunkban a családok rohanó életritmusának következtében, sok esetben a megélhetésért, a napi szinten tartás elérése miatt, egyre több, a sajátos nevelést igénylő gyermek (magatartászavaros, beszédfejllettségi problémával küzdő, mozgásfejlődésében megkésett, stb.).

Nagy öröm számunkra, hogy - a szülők ez irányú igényeit is kielégítve - logopédus, fejlesztőpedagógus, illetve pszichológus is segíti az óvodapedagógusok ez irányú nevelőmunkáját.

A Hunyadi – Czetz óvodákban 1999 szeptemberében adaptáltuk Nagy Jenőné „**Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel**” programot. A nevelőtestület számára kiemelt nevelési feladattá vált a művészeti nevelés, a néphagyományok ápolása.

A művészet szeretete, ismerete esetleg valamelyik művészeti ág művelése már óvodás korban elkezdődik. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre.

E gondolat jegyében kívánjuk nevelőmunkánkkal felhívni a szülők figyelmét is a környezet tevékeny megismerésére, védelmére, a művészeti nevelés fontosságára.

A program bevezetése óta eltelt 14 év, mely az idők során, a mindennapok gyakorlatában bizonyította működőképességét.

Idő közben – a tizennégy év tapasztalatát, a törvényi előírásokat és a szerző igényeit figyelembe véve – néhány területen módosítottuk programunkat.

A programbevalás vizsgálatának folyamatában a nevelőtestület összetétele jelentősen nem változott, az óvodapedagógusok többsége az adaptálás időszakában is az intézményünkben dolgozott.

Az elmúlt években minden óvodapedagógus azonosulni tudott az adaptált program szellemiségével, elfogadta nevelésfilozófiáját, egyetértett gyermekképeivel, célkitűzéseivel.

Ez a program a művészeti nevelés tekintetében megőrzi a tradicionális értékeket. Arra készíti az óvodapedagógusokat, hogy az egész napi óvodai életet még differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, képességeket fejlessze, alakítsa ki és szervezze meg a harmonikus fejlődés érdekében.

A partneri igényfelmérésben a szülők maximális elégedettségüket fejezték ki, mely az erkölcsi – esztétikai – intellektuális érzelmek fejlesztése terén elért eredményeinkben mutatkozik.

2002 szeptemberétől az **Ürömi utcai telephellyel**, 2009 augusztusától a **Gyöngyforrás Tagóvodával** bővült intézményünk. Mivel az új óvodák nevelési programja nagyon sok elemében hasonlóságot mutatott, az ott dolgozó óvodapedagógusok úgy döntöttek, hogy a továbbiakban ők is ezzel a „művészeti programmal” kívánnak dolgozni., kiegészítve az alapelveket az óvodák helyi sajátosságaival , az egészséges életmódra, a környezettudatos magatartásra neveléssel.

Köszönöm az alkalmazotti közösség minden tagjának, hogy - a gyermekeink mindenk felett álló érdekeit figyelembe véve – a programunkban megfogalmazottak alkalmazásával nevelik és fejlesztik a hozzánk járó gyermekeket. Mindezek megvalósítása az általuk kialakított esztétikus, kulturált környezetben folyik.

A program eddigi megvalósításában a nevelőtestület tagjai aktívan részt vettek, szeretném megköszönni munkájukat, töretlen elkötelezettségüket.

Köszönetet mondunk a szerzőnek a program módosításához nyújtott segítségért.

Budapest, 2016.szeptember 01.

Gombos Albertné
Óvodavezető

1. 1. Programunk alapelve

- Szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, a hátrányok kiegyenlítésének elősegítése során, hogy
- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.
- A gyermekek mindenek felett álló érdekét kívánjuk érvényesíteni.

Kiindulási pontjaink:

A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembe vételével nevelhető, fejleszthető, nevelik, fejlesztik a társas kapcsolatokat, az óvoda összes dolgozója.

Ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy **„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”**

Minden gyermek ismerje és tudja meg értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

1. 2. Gyermekképünk

Célunk: A gyermekek alapvető jogainak és szükségleteinek figyelembevételével olyan szeretetteljes nevelés biztosítása – az eltérő fejlettség elfogadása mellett -, melynek következtében a gyermekeink rendelkeznek az alábbi tulajdonságokkal:

- Vidámak, tudnak nevetni, felfedezni, csodálkozni,
- Érzelmileg gazdagok, kiegyensúlyozottak,
- Figyelmeseek, segítőkészek embertársaik iránt;
- Kreatív gondolkodás jellemzi őket,
- Kitartóak, önállóak,
- Testileg edzettek,

2. PROGRAMUNK GLOBÁLIS CÉLRENDSZERE

2. 1. Alapvető céljaink:

- Az óvodások nyugodt, élményekben gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés – valamennyi tevékenységi forma keretében valósuljon meg.
- Komplex élmények biztosításával erős érzelmi kötődés kialakítása a gyermekek és a művészetek között.

2. 2. Általános nevelési feladataink:

Az óvodások testi, lelki szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai, és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.

❖ Az erkölcsi-szociális érzelmek alakításának feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, nyugodt, családi légkör megteremtése állandó értékrend mellett.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a közös élmény, a közös tevékenység. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a szimbólumok erősítsenek meg olyan erkölcsi tulajdonságokat, mint az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, önállóság, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi harmóniájának kialakulását.
- A gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek viszonyában mutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést, önértékelést, adjon teret a gyermeki önkifejezésnek. A gyermek legyen képes a környezetben lévő emberi kapcsolatokban észrevenni a jót és a rosszat.

- Az óvónő tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse az eltérő fejlettség elfogadását.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek, megerősítése segítse a barátkozást, tegye lehetővé, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.

❖ Esztétikai érzelmek alakításának feladatai:

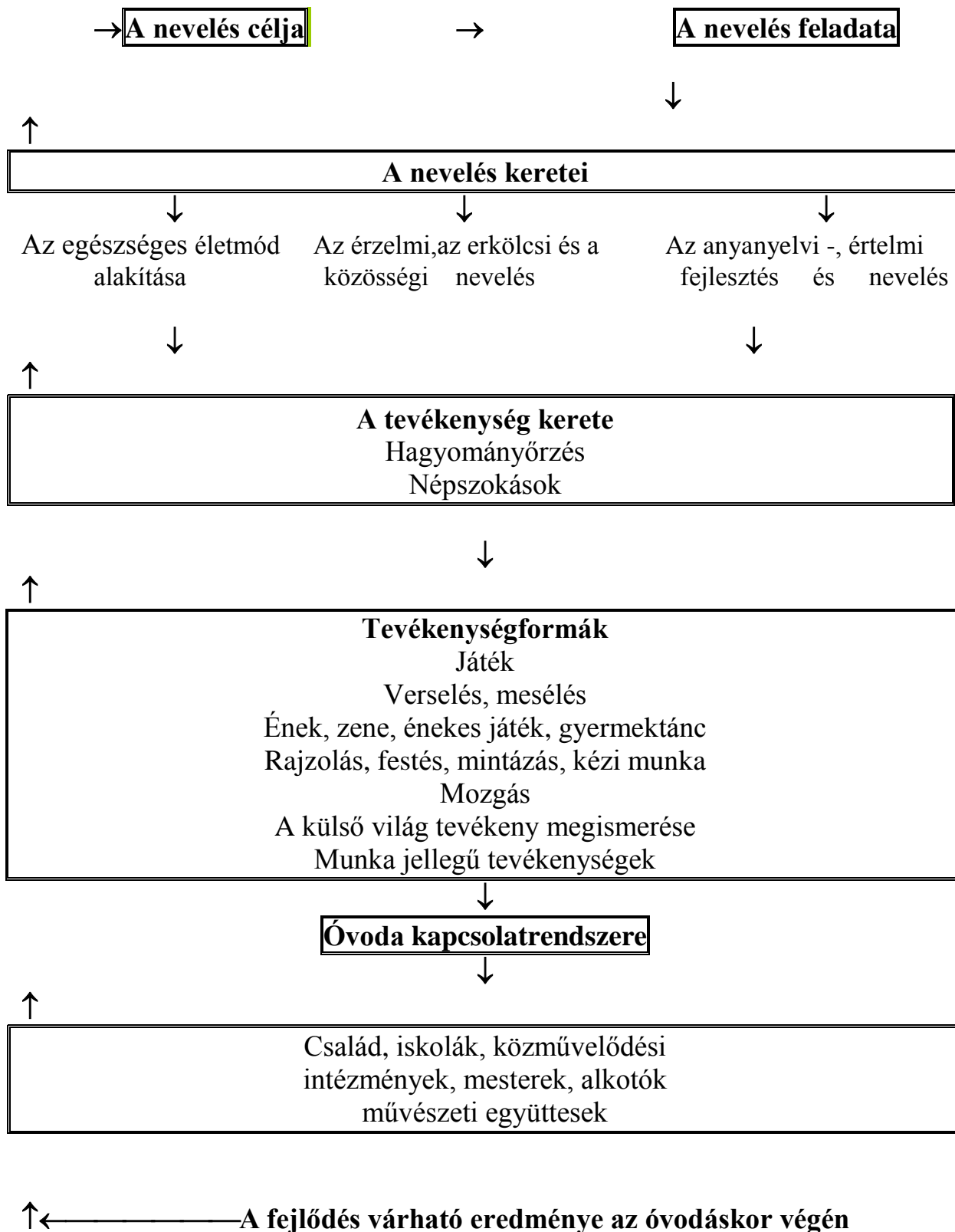
- Egyéni igények figyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- Harmonikus, esztétikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását. Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi-, társadalmi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekhez tapadjanak rácsodálkozási élmények, s ez által a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség.
- Alakuljon ki kötődésük szűkebb környezetükhöz, Középső - Óbudához, szülőföldjükhöz, (a projektpedagógia segítségével a lokálpatriotizmus érzésének kialakítása).
- Képesek legyenek a tárgyi - emberi - természeti környezetben észrevenni a szépet és a csúnyát.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A népművészet formanyelvén a program tevékenységi kereteként építi be a hagyományörzést, a népszokásokat, a jeles napokat.

❖ Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai:

- Az intellektuális érzelmek, megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a tanulási vágy kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást - különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítését.
- A kíváncsiságot felkeltő tevékenységek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását.

- A meghitt beszélgetések erősítsék a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét és a gazdag nonverbális képességek megjelenését.
- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, gondolataikat szóval, mozgással vagy vizuális eszközök segítségével szabadon kifejezhessék.
- Közvetett segítség megvalósítása az iskolába történő beilleszkedéshez, elsősorban a cselekvéses megfigyelés tartalmi megvalósítására helyezzük a hangsúlyt (pld. Gergely-járás, Balázsolás, iskolai projektek, átjárhatóság megteremtése műhelyekbe, stb.)

2. 3. A programunk rendszerábrája

3. A NEVELÉS KERETEI

3.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztési program

Az egészséges életmódra nevelés **célja**: a gyermekek egészségének megőrzése, az egészséges életvitel igényének alakítása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése
- A gyermekek egészségének védelme, edzetségének biztosítása
- A gyermekek fejlődéséhez, szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, és annak védelme, az egészségfejlesztési program megvalósítása

Tartalma:

A fejezet tartalmazza a 20/2012 EMMI rendelet 128 § szerinti teljes körű egészségfejlesztést.

❖ A gyermekek gondozása, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítése:

Az óvónő az óvodai felvételi után készítsen a gyermekekről **anamnézist**. Ezzel elindítja az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezze a hangsúlyt. A testi szükségletek, kielégítése alapozza meg a gyermekek jó közérzetét, ami minden egyéb tevékenység végzéséhez szükséges.

A növekedés, fejlődés üteme minden egyes gyermeknél másképpen alakul. Ezért folyamatos megfigyeléssel, - testsúly, testmagasság, láb, kéz stb.,- **összehasonlító mérésekkel** segítse az egyéni sajátosságok feltárását. A mérések gyűjteményét a projekteket követően a külső világ tevékeny megismerésének terében helyezzük el.

A gyermekek **gondozásának** záloga az óvónő és a gyermekek meghitt, megértő viszonya, a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel közelednek hozzájuk, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett ismerhetők meg a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

Az óvónő a fokozatosság betartásával törekedjen arra, hogy a gyermekek egyre önállóbban elégítsék ki szükségletüket. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítsa az óvónő. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a dajkák bevonásával együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, testápolási szokások sorrendjét.

Az egy csoportban dolgozó óvónők, dajkák bevonásával állapodjanak meg a szükségleteket kielégítő szokások pontos menetében az azonos gyakoroltatás érdekében.

A fejlődés egyik feltétele a **táplálkozás**, mely az elhasznált energiát pótolja és a további testépítést, biztosítja. A gyermekek a napi háromszori étkezéssel tápanyagszükségletük 3 /4 részét az óvodában kapják.

Ezért az óvoda kísérje figyelemmel a gyermekek étrendjét, közvetítse véleményét, észrevételét a főzőkonyha felé, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az egészséges táplálkozás érdekében minden délelőtt friss gyümölcsöt vagy zöldséget fogyasztanak a gyermekek, a szülők egyetértésével és támogatásával.

Az **étkezési szokásokat** az óvónő úgy alakítsa ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljen.

A gyermekeknek különböző étkezési szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával fogadják el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására.

Biztosítsák, hogy a nap bármely szakában ihassanak, ezért az egész nap folyamán jellel ellátott pohár és kancsó álljon a gyermekek rendelkezésére az udvaron is, ahol nincs ivókút.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja.

Az óvónő a gyermekek ápolása közben teremtsen interakciót, hogy a gyermekek kívánsága, kérése alapján tudjon segíteni.

Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és a családi gondozási szokások összehangolása segít az azonos elvek betartásában. Különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC használatához a felnőttek teremtsék meg a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, önállóan végezhesék ezeket a teendőket.

A csoportos óvónők döntsék el, hogy mikortól mosnak fogat a gyermekek, amely függ a technikai feltételektől és a csoport fejlettségi szintjétől. Kívánatos lenne, hogy legalább a szájöblítésre minden csoportban sor kerülne.

Nyári időszakban az udvaron tartózkodás, napfürdőzés során kiemelt jelentőségű az egyéni érzékenységnek megfelelő UV sugárzás, valamint a szúnyog és rovarcsípés elleni védelem.

Az óvoda nevelőtestületi szinten, kidolgozott egészségügyi és egészségmegőrző szokásokat dolgozott ki, a szülők a kihelyezett kiírásokról tájékozódhatnak az egészséges életmód alakításának gyakorlatáról.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket, ezért az óvónő hasson a szülőkre, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket.

Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, ízléses öltözködés előnyéről.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. A gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg gyakorolják a sokféle mozgásfejlesztő eszközön.

Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációjának fejlesztését.

Fontosnak tartjuk, hogy gyermekeink évszaktól függetlenül minél több időt töltsenek a szabad levegőn mozgással, edzéssel. Gyakoriak a séták, kirándulások, a szabadban történő tapasztalatszerzési lehetőségek.

A rövid ideig tartó, szervezett mikrocsoportos séták is hozzájárulnak a gyermekek mozgásszükségletének kielégítéséhez.

A gyermekek **alvásiigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. Az alváshoz tiszta levegőre van szükség, ezért lefekvés előtt alapos szellőztetéssel teremtünk meg a feltételeket. A nyugodt pihenés feltétele a csend, bizonyos bezártság. Elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatók dúdolása kondicionáló reflexként hat.

Ha lehet, minden alkalommal éljük át az altató hatására kialakult szendergés állapotát. A gyermekeknek különböző az alvásiigénye. Egyórás nyugodt pihenés után az **óvónő tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak**. Nyári hónapokban az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetősége csak akkor pihenni, ha külön igényük van rá. Ezzel is előkészítjük a gyermekeket a kisiskolások napirendje szerinti életre.

❖ **A gyermekek egészségének védelme, betegségmegelőzése, edzettségének biztosítása:**

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve gondozza a felnőtt mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését a gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekezzenek gátolni.

3-4 éves gyermekeknél gyakran előfordul alvás közben, hogy bepisilnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek.

A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszégyenítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

4-5 éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha minden nap edzési **lehetőségük** van. Erre legtöbb alkalmat a **szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét.

Ezért mindennap - ha lehet kétszer is - tartózkodjanak a szabadban. Esős időben a fedett teraszokon tartózkodás ad légfürdözést a gyermekeknek.

Mozgásszükségletük kielégítése érdekében az óvónő szervezzen **napi kocogó-futó lehetőségeket**. Pl.: kezdhetjük a délelőtti levegőzést szervezett kocogással.

A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk döntsék el, mennyit futnak. A felnőttekkel végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek a **víz edző hatását** is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak.

Lehetőség szerint szervezzen az óvónő az 5-6-7 éves gyermekeknek uszodalátogatást.

További edzési lehetőség: kerékpározás, rollerezés az udvar erre kijelölt helyén.

❖ **A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges egészséges környezet biztosítása:**

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai-nevelőmunkához.

Kiemelt feladatunknak tekintjük a környezetvédelmi szokások megerősítését és a környezettudatos magatartás kialakítását. Ezeket az elveket a csoportnaplóban külön rögzítjük (pld. édes víz gazdaságos használata,

csapok elzárása; folyékony szappan használata - csak egy cseppet használunk, csoportszoba rendszeres levegőztetése, levelek összegereblyézése, komposztálás, szelektív hulladék -, valamint a hasznosítható anyagok gyűjtése, meghibásodott tárgyak javítása.)

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek szinte egész napjukat kint tölthetik.

Az óvoda udvarát úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják óvónőjüket. Az udvaron legyen árnyékos és napos játszó rész. Legyen füves, homokos, és betonos rész is. Az udvar esztétikai szépségét adja a sok virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek veteményes kert. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. Minden csoport rendelkezzen homokozóval. A labdás játékokhoz megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére.

Az óvoda udvarán legyen olyan rész, ahol a gyermekek énekes - dramatikus játékokat játszhatnak és bábozhatnak. Az udvaron a gyermekeknek legyen biztosítva a higiénikus tárolással elkészített ivóvíz.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével az óvónők esztétikusan rendezzék be.

A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele az ízlésközvetítés miatt, valamint a gyermekek jó közérzetének biztosítása miatt is fontos. A természetes világítás kihasználása céljából az ablakot hagyjuk szabadon, csak olyan függönnyel használjuk, ami nem veszi el a fényt.

A mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzék a gyermekek. Fűtés idején a száraz levegő enyhítésére párologtató szükséges. Erős napsütés ellen a csoportszobát világos függönnyel vagy redőnyök használatával védjük.

Az óvónő a többféle tevékenységekhez alakítson ki elkülönített csoportszoba részeket.

Alakítson ki mesesarkot, ami a személyes perceknek, napi meséléseknek, drámajátékoknak ad színteret. Legyen olyan sarok vagy csoportszoba rész, ahol a gyermekek összegyűjthetik a mikrocsoportos séták alkalmával talált „kincseket”.

Az **öltözők** berendezése, világítása, fűtése, szellőzöttsége biztosítson minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. Minden gyermeknek legyen külön ruha - és cipőtartó szekrénye vagy polca.

Az öltözőben a szülők részére legyen egy esztétikus hirdetőtábla, ahol havi időszakokra lebontva tájékoztatást kapnak a csoportnevelési - fejlesztési elképzeléseiről, eredményeiről.

A **mosdó**ban megfelelő méretű eszközök segítsék a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek legyen elkülönített törölközője, fogmosó felszerelése, fésűje.

A gyermekek által használt helyiségekben **vizuális jelek** segítsék a szokások beidegződését.

A programhoz egy olyan helység, szabad terület szükséges, ahol az „**ovi-galéria**” megrendezhető. A gyermekek szemmagasságában kiállított alkotások megfelelő megvilágításban szolgálják az alkotásokra történő rácsodálkozást.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- ❑ Testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésüldöködnek.
- ❑ A tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. Zsebkendőjüket önállóan használják köhögésnél, tüsszentésnél egyaránt.
- ❑ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból.
- ❑ Készségszinten használják a kanalat, villát, kést.
- ❑ Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek.
- ❑ Étkezés közben halkán beszélgetnek.
- ❑ Teljesen önállóan öltöznek.
- ❑ A ruhájukat esztétikusan, összehajtva a polcukra helyezik.
- ❑ A környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- ❑ Ügyelnek saját külsőjükre, melyben megjelenik a szépre, ízlésesre törekvés.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A testápolási, öltözködési, étkezési szokásokat mindenütt szimbólumokkal erősítjük meg, hogy a gyermekek önállóan kontrollálni tudják tetteiket.
- A gyermekek önállóságát teszi teljessé, hogy az óvodai élet egészébe biztosítjuk az étkezéshez az önkiszolgálást, ezzel erősítjük, hogy a gyermekek a saját szükségleteiket számukra legmegfelelőbb tempóban elvégezzék. Sikerkritérium az esztétikus terítés, a magabiztos, önálló eszközhasználat és az elfogyasztandó ételszükséglet pontos felmérése.
- Az óvoda külső esztétikus környezetének nevelőtestületi szintű megkomponálása, a termék egyedi jegyeinek megteremtése a színek, formák, textúra eszközeivel.
- A gyermekeknek mindennap biztosítjuk a szabad mozgás lehetőségét.
- Mindennap megszervezzük a kocogó – futó programot.

- 5-6-7 éves gyermekeknek biztosítjuk az úszás- előkészítő programot- kiegészítő szolgáltatás szervezésével.
- A pihenéshez friss levegőt, anyai szeretetet, gondoskodást, a szendergő állapot megteremtéséhez halk altatódalok dúdolását, 5-6-7 éves korban a differenciált pihenés lehetőségének megteremtését biztosítjuk.

3. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

A közösségi és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösség által, a közösség normáinak érvényesítésével, a drámapedagógia lehetőségeinek esetleges alkalmazásával.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Tartalma:

- ❖ **Az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig:**

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** kialakul a gyermek érzelmi kötődése társaihoz, felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtése, cselekvésre, játékra ösztönöz. A gyermekek élettere legyen barátságos, otthonos, amit elsősorban az óvónő tervez meg, de adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.

Mozoghassanak a gyermekek szabadon a csoportszobában, mosdóban, ezzel is fokozható az otthonosság érzése.

Minden óvodai csoportnak van **hagyomány, szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma**, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít és mélyíti a gyermekek összetartozását. Az otthonosság érzését segíti elő az is, ha az óvónő minden gyermeknek tároló helyet biztosít, ahová saját játékait, a sétákon gyűjtött „értékeit” teheti.

A gyermek érkezésekor az óvoda öltözőiben, folyosóján halk zene segítse a nyugalmat árasztó miliő megteremtését.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek kialakuló érzelmi kötődését az óvodához. Az óvónő a szülőkkel közösen teremti meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez.

Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek befogadását. A gyermekek szüleikkel együtt ismerkedhetnek már tavasszal, nyáron az óvodával. Az óvodapedagógusok a nyári családlátogatások során megismerkednek a családokkal és azzal a környezettel, ahol a kisgyermek él. A családlátogatás során igyekeznek minden olyan információt megtudni, ami fontos és hasznos lehet a beszoktatás során, ilyenkor tájékoztatják a szülőket a lehetséges befogadási formákról.

Óvodánkban nagyfokú körültekintéssel tervezzük meg a 3-4 éves gyermekek befogadását.

Ha lehetséges, minél hosszabb időn keresztül, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt a szülők ebben a folyamatban. A gyermekeknek a szülői együttlét biztonságot ad, az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásait. A beszoktatás során behozhatják a gyermekek azokat a tárgyakat, amelyekhez ragaszkodnak.

A befogadás folyamatában a csoport mindkét óvodapedagógusa és csoportos dajkája részt vesz, és gondosan előkészíti ezt az időszakot.

Az intézménybe érkező **migráns gyermekek fogadását** követően, **kiemelten kezeljük** a nyelvi fejlesztésüket, a magyar nyelvi kommunikációjuk kialakítását, annak érdekében, hogy a szükségleteiket teljes körűen ki tudjuk elégíteni. Társaiknak lehetőséget biztosítunk arra, hogy a más nemzetből érkező gyermek kultúráját megismerhessék (pld. nemzetiségi bemutatkozó tábla, szülők meghívása nemzeti nap alkalmából).

A sok érdekes és izléeses játék mellett az óvónő személyes kapcsolattal, mesével, ölbéli énekes játékkal, mondókákkal, kedveskedjen a gyermekeknek.

Az idősebb óvodások is lepjék meg a kicsiket egy-egy verssel, mesével, énekes játékkal - készüljön el az **„Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket!”** - projekt.
/A H-CZ-Ü óvodákban kötelező jelleggel, a Gyöngyforrás telephelyen választható./

A **lefekvésnél** az új gyermeket különös szeretettel vegye körül az óvónő. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében üljön le közéjük, és altatódalokat dúdolgasson nekik. Az óvónő különös türelemmel, tapintattal, mutassa be a testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat. Mutassa meg azok használatát.

Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltasson az óvónő természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.

A **családias légkör** megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. A közös élmények átélése az óvodáskor végéig biztosítja a gyermekek együttműködését, amiben formálódik egymáshoz való viszonyuk. A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvések alakulnak ki egyénileg és csoportosan is, ahol a gyermekek képesek alárendelni spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek.

Az érdektelen gyermekekre figyeljen oda az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolását csak így tudja elindítani.

A pedagógiai munkát segítő szakemberekkel történő együttműködés során elősegítjük a nehezen szocializálható, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek hatékony ellátását, nevelését.

Az osztott csoportok minél több programot szervezzenek a kicsik és a nagyok együttműködtetésére.

A egyes csoportok viszont segítsenek abban, hogy az azonos korú gyermekek is folytathassanak külön tevékenységeket.

Feladatunk az egyéni képességekhez igazodó tevékenységi tartalmak megfogalmazása és megvalósítása.

A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő, kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése:

A gyermek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk-biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt, - és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója és egyben társa a gyermekeknek.

A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet a korlátokkal együtt.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat, minden gyerek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A gyermekek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot, a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez.

Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvónő, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy, elfogadják eltérő képességű társaikat.

Hassa át a közösségfejlesztő pedagógiai munkát az odafigyelés a meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzésének meghallgatása, elfogadása, hogy a gyermekek örömteli optimizmusa fejlődhessen.

Az óvónő a nevelésben legyen célirányos, elemezze, vizsgálja a gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését. Használjon minél több játékos eszközt az egyéni jellemzők kimutatásához.

Az érzelmi nevelés területén az óvodapedagógus működjön együtt a csoportos dajkával, igényelje segítő, tevékeny jelenlétét, kiemelten az egészséges életmód kialakításában, a játéktevékenység irányításában.

A nevelőtestület kidolgozott közösségi normákkal rendelkezik, a „Házi-illemtárat” a gyermekek ismerjék, használják, a szülőket a tájékoztató táblákon kihelyezett tájékoztatókon keresztül informáljuk.

A bátorító nevelés elvei a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolatában:

1. A felnőtt próbálja megérteni, - elsősorban érzelmileg - a gyermeket
2. Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni.
3. A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába.
4. A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
5. A felnőtt biztosítson a gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot, a határok pontos megjelölésével, a többszöri „határátlépéseknél” vezessen be konzekvenciákat.
6. A felnőtt legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolást.
7. A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
8. A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult konfliktusok feldolgozása során.
9. A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakulhasson. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a kisebb előrelépésnek, fejlődésnek.
10. Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül.

11. A felnőtt-gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélőtárs megbecsülése, értékelése, a kölcsönös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.
12. A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre véteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
13. Tilalom helyett a felnőttek adjanak a gyermekeknek választási lehetőséget, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és változásra képessé váljanak.
14. A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- A gyermekeknek igényükké válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak betartása.
- Egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén.
- A felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival.
- Konfliktus helyzetekben társaikkal egyezkednek,
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha óvodán kívül találkoznak szeretettel, köszöntik egymást,
- Csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják,
- A tevékenységeket türelmesen a megbeszéltek alapján befejezik,
- Képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatják a felnőttek, gyermekek közléseit,
- Szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit,
- A közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben,
- Ismerik saját képességüket, tudják értékeiket, de azt is meg tudják fogalmazni, mik a hiányosságaik.
- Érvényesítik kezdeményezőképességüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket,
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat,
- Szociálisan éretté válnak az iskola- előkészítés során az iskolába lépésre,

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok**:

- Az óvoda a gyermekek felvételénél különös hangsúlyt fektet a családias, szeretetteljes, nyugodt, élménygazdag óvodai élet megéreztetésére. Az óvoda kiírásai, PR anyagai (videókazatták, nevelési program bemutatása) a szülők, gyermekek személyes fogadásában markánsan megjelenik.
- Az óvoda befogadási tervvel rendelkezik, melyben az óvoda minden dolgozója részt vesz.
A kiscsoportosoknak minden napra gondoskodnak meglepetésekkel, olyan szeretettel, amely segíti a gyermekek biztonságérzetének kialakulását. Az óvoda a szülőknek ajánlja az anyás beszoktatást.
- Az érzelmi nevelés fontos eleme a reggeli érkezés, amikor halk zene várja a szülőket, gyermekeket.
- A gyermekek fogadása fizikai kontaktusba (simogatás, ölebe vevés, elbeszélgetés) ágyazott **személyes percek**, melyhez egy sajátosan kidolgozott „**megérkeztem**” ceremónia épül. (ez helyettesíti a régi névsorolvasást)
- A művészeti programmal működő óvodában minden gyermek tudja, ki hiányzik, kinek kell üzeni, s ha valamelyik gyermek sokáig beteg, levelet írnak vagy meglátogatják.
- Az óvoda közösen kidolgozott szociális, erkölcsi szabályok szerint neveli a gyermekeket. (*Etikai Kódex*)
- Az alkalmazotti közösség modell értékű kommunikációra és bánásmódra törekszik.
- Az óvoda összes dolgozója alkalmazza a bátorító nevelés 14 pontját, s mindent megtesz annak érdekében, hogy a szülők, gyermekek körében is gyakorlattá, szokássá váljon.
- Minden csoport kialakítja a környezetéhez jól illeszkedő jelképeit, szimbólumait, hagyományait, beépíti a jeles napokat, ünnepeket, hogy ezzel is fokozza a gyermekek összetartozását.
- Az otthonosság érzetének megerősítését szolgálja a „gyermekincseknek” biztosított tároló hely, ahová a gyermekek a személyes tárgyaikat összegyűjtögethetik.
- Az óvoda féléves rendszerben méri a gyermekek társas kapcsolatának alakulását, a gyermekek kötődéseit.

3. 3. Az anyanyelvi -, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés az óvodai nevelő tevékenységünk egészét áthatja. Tervezése, fejlesztésének lehetősége valamennyi tevékenységi területen megjelenik.

3. 4. A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének.

Ezért az óvónő a családdal közösen alakítsa ki a gyermekek napirendjét. Az egyes korcsoportok napirendjének tervezésénél vegye figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság, a rugalmasság elve.

Az óvónő teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés után megszűnhet.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

/ korcsoportonként, évszakokként módosítható./

Időtartam

Tevékenység

6:00-10:30

JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN
személyes percek

- Zenés, mozgásos percek
- Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos tevékenységek:
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
 - Ének-zenei készségfejlesztés, gyermektánc
 - Környezetben szerzett élmények, tapasztalatok rendszerezése
 - Részképességek fejlesztése egyéni formában
 - Testápolási teendők
 - Tízórai
 - Verselés, mesélés

10:30-12:00	JÁTÉK A SZABADBAN Mikrocsoportos tapasztalatszerzés Énekes játék, gyermektánc az udvaron Edzés: kocogás, futás
12: 00-13: 00	Ebéd Testápolási teendők
13: 30-15: 15	Pihenés , alvás mesével, altatódalokkal Tehetségígéreték gondozása - Műhelymunkák
15: 15-16: 15	Testápolási tevékenységek Uzsonna
16:15-18:00	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN Részképességek fejlesztése egyéni formában

Egy héten egyszer – a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt – a játékokban megvalósuló mikro csoportos fejlesztés időtartama csökken.

4. A PROGRAM TARTALMI KERETE

4. 1. Hagyományőrzés, népszokások:

A **néphagyományőrzést**, a népi kultúra ápolását az óvónők érezzék feladatuknak, ezért legyen az óvoda természetes közege a hagyományőrzésnek. Az óvónők ismerjék a népszokások eredetét, azok lényegét, jelképeit, azokat jelenítsék meg ünnepkörök kialakítása során.

A népszokásokkal, néphagyományokkal kapcsolatos ismeretek segítsék a dalok, mondókák, versek befogadását, a zenei képességek és a vizuális kifejezőkészség fejlődését.

Lehetőség szerint a gyerekek ismerjék meg környezetük jellegzetességeit, kiránduljanak (szentendrei Vasút Múzeum, Skanzen, Aquincum, stb).

A nagycsoportosok vegyenek részt különböző múzeumlátogatáson, látogassanak el az Állatkertbe.

❖ A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban:

Verselés, mesélés:

Népmesék, mondókák, közmondások, időjóslások, névcsúfolók, találós kérdések.

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:

Mondókák, énekes gyermekjátékok, népdalok, hangszerese népzene.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka:

Sodrások, fonások, szövések, gyöngyfűzés, agyagozás, mézeskalácssütés.

A külső világ tevékeny megismerése:

Találós kérdések, népi jóslások, jeles napok, népszokások.

Mozgás:

Ügyességi és sport játékok.

Minden jeles napot egy hosszabb előkészület vezesse be, amelyhez az óvónő a gyerekek kíváncsiságát kielégítve folyamatosan biztosítson változatos tevékenységet.

A hagyományok ápolása közben történő együttjátás, tervezgetés, együttmunkálkodás örömtelivé, izgalmassá teszik a várakozás időszakát. Maga az ünnep nem lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét kell, hogy legyen.

Az óvónőktől Mikulásra, Karácsonyra, Húsvétra a gyerekek apró meglepetéseket kapnak.

Az óvodánkban megtartott jeles napok időrendben, s azok tartalmai:

• Az őszi jeles napjai, ünnepei:

❖ **Szüret** → terménygyűjtés lehetőség szerint (okt.15-től)

3-4 évesek:

Hallgassanak éneket, mondókát, almáról, szőlőről, a szüretéről. Kedvük szerint vegyenek részt a szüreten, szemezzék a szőlőt, kóstolják a mustot.

4-5 évesek:

Ismerjenek meg egyszerűbb énekes játékokat, gyűjtsék, válogassák az őszi gyümölcsseit. Lehetőség szerint vegyenek részt a szüret előkészítésében (alma, szőlő). A kirándulások során gyűjtsenek terméseket (dió, makk, gesztenye), süssenek pogácsát. Játsszanak népi játékot, ha mód van, rá préseljének mustot, táncoljanak népzeneire.

5-7 évesek:

Tudjanak verset, dalt, mondókát a szőlőről. Táncoljanak, énekeljenek, játszanak szüreti népi játékot, szemezzék, préseljék a szőlőt. Készítsenek termésekből bábokat, esetleg egyszerű hangszereket. Pattogtassanak kukoricát, süssenek tökmagot.

❖ **Márton napi köszöntő** →(november 11.) – választható

• **A tél jeles napjai, ünnepei:**

- ❖ **Advent** → (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- ❖ **Mikulás**
- ❖ **Luca nap** (választható)
- ❖ **Karácsony** → (december 24-25-26)

3-4 évesek

Ismerkedjenek az advent jelképeivel: koszorú, naptár.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tudjanak a Mikulást és a Karácsonyt várva. Készítsenek egyszerű fenyődíszeket, ajándékot szüleiknek. Figyeljék a vízbe tett cseresznyeágot, az ültetett Luca-búzát, ismerkedjenek a karácsonyi népszokásokkal.

4-5 évesek:

Kísérjék figyelemmel az adventi naptár és a koszorú készítését. Tegyék vízbe a cseresznyeágot, ültessenek Luca-búzát, fényesítsenek almát, fessenek az ablakra, süssenek mézeskalácsot, készítsenek fenyődíszeket különféle technikával.

Készítsenek ajándékot szüleiknek. Mikulás és Karácsony előtt tanuljanak dalt, verset, mondókát. Egyenek almát, mézes diót, gyűjtsák meg a gyertyát.

5-6-7 évesek

Az óvónő irányításával készítsenek adventi naptárt. A megbeszélte feladatokból bontsanak ki egyet naponta és oldják meg a kijelölt feladatot.

Luca napján tanuljanak mondókát, verset a Mikulásnak és „Karácsonynak”. Ültessenek Luca-napi búzát, figyeljék az időjárást, készítsenek asztaldíszet.

Készüljenek rövid műsorról a közös ünnepélyre (vers, ének).

- ❖ **Farsang** → (vízkeresztől hamvazószerdáig)

3-4 évesek:

Egyszerű technikával díszítsenek papíralarcot, ha kedvük van, táncoljanak, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait.

4-5 évesek:

Díszítsenek farsangi álarcot, vegyenek részt farsangi játékokban, tanuljanak egyszerű dalokat vagy mondókákat. Hallgassanak tréfás mesét, verset.

5-7 évesek:

Tanuljanak farsangi dalt, készítsenek álarcokat, vagy fejdíszeket, öltözzenek jelmezbe. Vegyenek részt a táncban, az ügyességi játékokban, a csoportszoba feldíszítésében, átrendezésében.

Az óvónő irányításával süssenek fánkot.

• ***A tavasz jeles napjai, ünnepei:***

- ❖ **Húsvét** → (első tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)

3-4 évesek:

Tanuljanak locsolóverset, fessenek tojást óvónőjük segítségével, tegyenek nagy sétát az óvoda környékén.

4-5 évesek:

Tegyenek nagyobb sétát a környéken, díszítsenek tojást viasszal, díszítsék csoportszobájukat, tanuljanak locsolóverset.

5-7 évesek:

Díszítsék az ablakot festéssel. Tegyenek nagyobb kirándulásokat. Tanuljanak mondókát a locsoláshoz, fessenek tojást.

- ❖ **Zöldágjárás, majális:**

3 -7 évesek:

A nagycsoportos gyermekek készítsenek a kicsiknek májusfát.

Az óvoda udvarán a fákat díszítsék fel, majd kis májusfákkal járják körbe tavaszi dalokat énekelve.

- ❖ **Gyermeknap:**

3 -7 évesek

A gyermekek vegyenek részt játékos versenyekben, ügyességi játékokban. Az óvónők készítsenek ajándékot a gyermekeknek.

• ***Zöld jeles napjaink: 3 - 7 évesek***

Cél: a környezet védelmére, megóvására nevelés, a fenntarthatósághoz kapcsolódó szokások kialakítása,

- ❖ **Állatok Világnapja** – a gyermekek ismerkedjenek meg a felelős állattartás, állatgondozás szerepével,
- ❖ **Víz napja** – a gyermekek végezzenek vizes tevékenységet az óvónők együttműködésével, ismerkedjenek meg a víz fontosságával,
- ❖ **Föld napja** - A hozott magokat, palántákat az óvónő segítségével ültessék el a kertben vagy a cserepekben.
- ❖ **Madarak, fák napja** – a gyermekek kiránduljanak az erdőbe, ismerjék meg az erdő élővilágát, szerepét az ember életében,

5. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGFORMÁI

5. 1. Játék

A belülről indított és vezérelt játék-tevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése.

Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélése a nagyfokú örömlélmény biztosítása érdekében, továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb, tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékban megvalósuló tapasztalatszerzés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés, élmények)
- A szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozásának biztosítása a szabad játékban és a játékban megvalósuló tapasztalatszerzés során
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével
- A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban
- Az óvónő tudatos játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása,

A játék tartalma

❖ A játékhoz szükséges feltételek biztosítása:

Megfelelő hely:

Az óvodában folyó játék tere a csoportszoba és az óvoda udvara. A csoportszoba adta lehetőségekkel úgy kell gazdálkodnunk, hogy mindenki nyugodtan tevékenykedhessen. Gondolnunk kell játékidőben a más-más tevékenységet folytató gyermekek helyigényeire.

A bútorokat és a felszereléseket úgy kell elhelyeznünk, hogy minél több szabad területhez jussunk. A játszócsoportok elválasztása egymástól fontos feladat (**kuckók kialakítása**). A megosztott térben elhelyezett eszközökkel a játékok sokkal tartalmasabbak. Legyenek a csoportszobában állandó és ideiglenes játszóhelyek. Készen kell lennünk a játék fejlődéséből adódó helyigények kielégítésére, sőt hozzá kell szoktatnunk a gyermekeket, hogy önállóan alakítsák ki maguknak a játékhoz szükséges helyet, rendezzék át ennek érdekében a csoportszobát.

3-4 éves gyermekek szívesen játsszanak egy-egy sarokba húzódva. Számukra egymástól elhatárolt, meghitt játszósarkot alakítunk ki.

Játékidő:

Az elmélyült játék kialakulásához minél hosszabb, megszakítás nélküli időt kell biztosítanunk. Ennek érdekében a reggelit folyamatosan bonyolítjuk le.

3-4 éves korban nagyon fontos a minél hosszabb játékidő, mivel ők még többfélebe belefognak, a játék nem köti le tartósan figyelmüket.

4-5 éves korban a megfelelő hely megtalálásához, a játékszerek kiválasztásához, a gazdag játék kialakulásához kell a zavartalan játékidő, mivel ebben a korban már jól összeszoktak a gyermekek.

5-6-7 éves korban a játékszerek elkészítéséhez, felhasználásához még hosszabb idő szükséges.

Apró, de nagyon fontos figyelmesség az óvónő részéről, hogy ne megbeszélés nélkül, érzéketlenül szakítsa meg a játékot, mert azzal olyan sérelmet okozhat, amely a gyermek kreativitását, aktivitását csökkenti és a kedvét szegi.

A csoportlégkör biztosítása:

A gyermek számára fontos az otthonán kívül eltöltött idő érzelmi töltése, hogy pozitív érzelmi légkörrel telített-e az óvodai légkör, amelyben él. Főként az a lényeges, hogy az óvónő - gyermek között meghitt érzelmi viszony alakuljon ki. Ez az alapja a gyermekek jó óvodai közérzetének.

Fontos, hogy a gyermekek szabadon dönthessen, hogy kivel és mivel játszik, milyen helyet választ játékához.

Az óvónő szinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az óvónő törekedjék arra, hogy a nap folyamán sokféle játékot indíthassanak el és szervezhessenek önállóan a gyermekek. Gondoskodják arról, hogy az állandóan másodrendű szerepeket játszó gyermeknek komolyabb szerepeket juttasson, vagy vegye észre, hogy a gyermek fejlődése szempontjából hasznos lenne, ha egy meghatározott szerepet vállalna a játékban. A magányosan játszó gyermekeket segítse abban, hogy a közös játékba is bekapcsolódhassanak.

Kreativitást kibontakoztató játékeszközök:

A játékirányítás szempontjából nagyon fontos a játékszerek, játékeszközök megválogatása. A játékszerek jelenléte bizonyos fokig motiválja a játék témáját. Ezért az óvónő próbálja meg a gyermek által leginkább kedvelt és kifejezőmódjához közelálló játékszereket felkínálni (bábok, babák, rajzolás, festés, gyurmázás stb.)

A játékszerek legyenek esztétikusak, könnyen tisztíthatók és veszélytelenek. Különböző anyagokból készüljenek és lehessen őket egymással variálni.

A 3-4 éves gyermekek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez. Ezért számukra lehetővé tesszük, hogy otthon kedvelt tárgyaikat behozhassák az óvodába.

A nagyobb gyermekek számára bővítsék a választékot, mert ha a gyermekek mindig ugyanazokkal a játékokkal játszanak, akkor a játék egyhangúvá, sablonossá válik. Amennyiben lehetőség van rá, negyedévenként történjen meg az eszközök átcserélése.

Az a jó, ha a játékeszközöket úgy válogatják össze, hogy azok szerepelhessenek rendeltetésüktől eltérő funkcióban is.

A játéktapasztalatok bővülésével egyre több realiztikus játékeszközt kell biztosítani a gyermekeknek.

A játékfajták megjelenési szintjei:

- **Gyakorlójáték**

3 - 4 éves korban: A kisgyermek az ismétlések hatására különböző képességeit gyakorolja. Segít a gyermeknek saját testét, közvetlen környezetét megismerni, azon kívül elősegíti az alapmozgások összerendeződésének kialakulását. A gyakorlójátékhoz, olyan mozgásteret és játékszereket, eszközöket, anyagokat kell biztosítani, amelyek a gyermek mozgásigényét és manipulációs vágyát kielégítik. Ezek legyenek egymásba, egymáshoz, egymás mellé rakható műanyag, és fa kockák. Húzható, tologatható, játékszerek, nagyméretű babák, melyeket kedvük szerint öltöztethetnek, vetkőztethetnek.

Az óvónő kísérje figyelemmel a gyermekek halandzsálását, ösztönözze őket újabbak és újabbak elmondására.

Az udvaron is legyen lehetősége a gyermekeknek a gyakorlójátéokra (homok, víz, kavics, papírtépés, gombválogatás)

4-5 éves korban: A gyakorlójáték a babakonyhai játékokból tevődik ki. Az óvónő készítsen a gyermekek segítségével só - liszt gyurmából különböző formákat, amit azután a gyerekek kedvük szerint kevergethetnek, rakosgathatnak. Játsszanak nagyobb méretű magvakkal, termésekkel. Kedvük szerint válogathassanak, rakosgathassanak nagyobb méretű színes gombokat, és fel is fűzhessék azokat.

A kézimunka, ábrázoló tevékenység során ismerkedjenek a különböző technikákkal, munkafogásokkal.(vágás, ragasztás, gyurmázás, agyagozás,

festés). Kedvükre pancsolhassanak, próbálkozhatnak. Legyen húzható, tologatható autók, játékok. Tologassanak babakocsit, öltöztessék a babákat. Az óvónő kísérje figyelemmel, hogy a gyerekeknek elegendő helyük és nyugalomuk legyen a próbálkozásokra.

5-6-7 éves korban: Ebben az életkorban is engedni kell a gyakorlójátékot, ha azonban azt vesszük észre, hogy a gyermek kizárólag ezen a szinten van, meg kell keresni az okokat, és át kell segíteni őt ezen a fejlődési fokon.

- **Építő, konstruáló játékok:**

A gyakorló játékokat egy magasabb fejlődési szinten felváltják az úgynevezett alkotó játékok.

3-4 éves korban: Ebben a játékfajtában már valamilyen határozott szándék nyilvánul meg. Bizonyos szerepet kap az alkotó funkció **”Én készítettem!”** alkotás öröme. Az átmenetet képezi a gyakorlójátékból a konstruáló játékba, amikor a gyermekeknek igénye támad arra, hogy az alkotás megmaradjon. Az óvónőnek ehhez biztosítani kell egy sarkot vagy egy polcot, ahová elhelyezheti a kész művet. Lényeges szempont, hogy az építőelemek masszívak, stabilak legyenek, hogy idő előtt ne essen szét az építmény. Az építőelemek mérete és mennyisége elegendő legyen, hogy minden gyermek hozzáférhessen. Az első építési tapasztalatok gyűjtésének hatásos módja az óvónő közös játéka a gyerekekkel.

4-5 éves korban: Az óvónő fontos feladata, hogy a konstruáló gyermek nyugalmas helyet találjon magának. Az alkotásoknak, a kész munkáknak is legyen kijelölt helyük.

A gyerekek konstruáló tevékenységükhöz használjanak különböző anyagokat, eszközöket.

5-6-7 éves korban: Hely és eszköz biztosítása a konstruáláshoz. Minden játékfajtaival tudjon félrevonulni a gyermek, hogy nyugodtan építsen, alkotson. Az óvónő készítse a gyerekeket, hogy valóságos tárgyakhoz hasonló játékeszközöket készítsenek. A gyerekeknek lehetőség szerint legyen módjuk arra, hogy az alkotások megmaradjanak, azokat mutogathassák, másnap tovább építhessék.

- **Barkácsolás:** → A konstruáló játék egyik formája.

3-4 éves korban Az óvónő biztosítsa a lehetőséget az eszközök használatának megismerésére, valamint a különböző technikák, munkafogások, elsajátítására.

Óvónői feladat a barkácsolás igényének kialakítása. Az óvónó a gyermekek előtt végezze a játékszerek kisebb javításait. Nem kell ragaszkodni a drága eszközökhöz, a gyakorláshoz, a próbálkozásokhoz megfelelnek a mindennapi élet eszközei (csiriz, tapétaragasztó, újságpapír stb.)

Ezek viszont megfelelő mennyiségben álljanak rendelkezésre. („Barkácskuckó kialakítása)

4-5 éves korban Ismerkedjenek meg a gyermekek a varrótűvel, a varrás technikájával. Az óvónó minden olyan eszközt gyűjtsön, amiből bármit lehet barkácsolni. Legyen előtérben a termésekből való barkácsolás, képkészítés (bab, borsó, gesztenye, stb.) Sajátítsák el az ehhez tartozó technikákat is.

A gyermekek közösen beszéljék, meg milyen eszközre lenne szükségük a játékhoz, majd közösen készítsék el azt. Az életkoruknak megfelelő élményszerző sétákkal adjon módot az óvónó, hogy a gyermekek ötletei, kreativitásuk a megfelelő módon fejlődjön.

5-6-7 éves korban: A gyermekeknek legyen módjuk arra, hogy a különféle anyagok tulajdonságairól tapasztalatokat szerezzenek barkácsoló tevékenységük során (puha fa, műanyag, karton, stb.) Használjanak barkácsolásukhoz textíliákat. Legyen módjuk vegyes anyagú és technikájú barkácsoló tevékenységet folytatni. Ismerjék meg a kalapács, szög, fűrész, csavarhúzó, villáskulcs, használatát.

Az óvónó biztosítsa a környező világ színtereivel való ismerkedést és tapasztalatszerzést az életkori sajátosságoknak megfelelően, az ötlet a barkácsoláshoz majd jön magától. Az óvónó olyan anyagokat adjon a gyermekek kezébe, amelyeket könnyen meg tudnak munkálni.

Séták, kirándulások alkalmával gyűjtsenek terméseket, amiből barkácsolni tudnak.

- **Szimbolikus szerepjáték:** → Az óvodáskorúak legjellemzőbb játékformája.

A gyermekcsoportban kerüljön kialakításra a „Családi tér”, amely napközben is biztosítja a „családias” légkört az eszközök és a családi fényképek elhelyezésével.

3-4 éves korban: Kapjon teret a papás-mamás és orvosos játék. Az óvónó vállaljon szerepet, hogy játéka minta legyen a közös cselekvéshez.

Ehhez az óvónónek biztosítania kell a helyet és az eszközöket. A mindennapi élet tárgyai legyenek jelen a csoportban, mint játékforrási lehetőség).

Olyan szerepjátékokat játsszanak, amelyek egyszerű cselekvéseket és kapcsolatokat tartalmaznak, jellegzetes műveletekkel. Körültekintést igényel az óvónő részéről a csoportszoba kuckósított kialakítása.

4-5 éves korban: Kialakul az együttjátszás igénye, a szerepek felosztása. Az eszközök vonzása miatt ragaszkodnak a szerepekhez. A szerepjáték gazdagítása miatt lényeges óvónői feladat az élmények biztosítása. Az óvónő segítse a gyermeket az elgondolások megvalósításában.

5-6-7 éves korban: Ez a kor a szerepjáték fő színtere.

A közösen átélt élmények hatására kialakul a közös játék. A játék fejlődése érdekében az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését. Fontos, hogy a kezdeményező és aktív gyermekek értékes vonásait úgy erősítsük, hogy ezzel elkerüljük a nemkívánatos tulajdonságok felerősödését. Az óvónő bekapcsolódása a játékba jó hatással van a csoportok játékára. Fontos, hogy közreműködésével ne zavarja meg a játékot.

A szerepjáték egybefonódhat a konstruáló és barkácsoló tevékenységgel. Az óvónő tevékenyen segítse, hogy a játékhoz szükséges tárgyakat a gyermekek hamar elkészíthessék, hogy az új eszközökkel legyen idejük játszani.

- **Dramatizálás, bábozás**

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatikus játéknak és a bábozásnak. A bábozás az óvónők igényei és képességei szerint jelenjen meg az óvodában.

3-4 éves korban elsősorban a bábu mozgása kelti fel a gyermekek érdeklődését. Legyen a csoportnak kedvenc bábja. Legyen néhány olyan bábu, amelyet az óvónő gyakran használ. Ezeket kapják meg a gyermekek is.

5-6-7 éves korban legyenek a gyermekek méreteinek megfelelő bábok és paraván. Ezeket bármikor használhassák.

Az óvónő a gyermekkel közösen készítsen bábokat különböző anyagokból és technikákkal.

A tapasztalatszerzés irányítása, az élmények szerepe:

A játék témáját mindig életükből, élményeikből merítik a gyermekek. A környezet sokféle hatásából csak azok lesznek élmények, amelyek belső átéléssel párosulnak.

Ennek érdekében az óvónők feladata:

- A témával hassanak a gyermekek érzelmeire,
- Használják ki a gyermeki aktivitást a téma feldolgozásánál,
- Minél több közvetlen tapasztalatot kell nyújtani,
- Tegyék lehetővé, hogy a tágabb természeti - társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékidőben is átélhessék,

Szempontjai:

- Az élményforrás mennyire igazodik a gyermekek életkori sajátosságaihoz, ismereteihez,
- A tervezett élményszerzés a meglévő játékigényre épül-e, vagy új játék kialakulásához akar-e forrásul szolgálni,

• Udvari játéklehetőségek:

A gyermekek természetes igénye a szabadban való tartózkodás. Ezt kihasználva a gyermekek a lehető legtöbb időt töltsék az udvaron.

A **szerepjátékok továbbjátzására** az udvaron is van lehetőségük a gyerekeknek, a babakáz, nagyméretű beépített játékeszközök, az épület beugrói, többféle megoldást kínálnak.

Más tevékenységeket is tudnak folytatni a gyermekek (kézimunka, babázás, stb.)

Cél: hogy az udvaron is legyenek kinti bútorok.

Mozgásos szabályjátékokra és kerékpározásra külön hely áll a gyermekek rendelkezésére.

Nyáron felújítható medencékben biztosítjuk a gyerekeknek a vizet a pancsoláshoz, sarazáshoz, vízi játékokhoz (horgászás, papírhajó úsztatás.)

Télen a mozgásra inspiráló eszközöket kínáljuk fel kosarakban elhelyezve a gyermekek részére (pld. labda, kötél, karika).

❖ A gyermekek beszédképességének fejlesztése játékszituációkban:

A mai gyermek kommunikációs hiányban szenved, pedig az óvodáskorú apróságoknak igen nagy szükségük van arra, hogy a felnőttek beszélgessenek velük. Mivel a napjuk nagy részét az óvodában töltik, az óvónőknek a példaadáson túl az igényt is fel kell keltenie a gyermekekben a beszédre.

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására.

Modellértékűek az óvónő szerepvállalásai a szókapcsolatok, nonverbális jelzések, hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín tekintetében.

A beszédre való igény kialakítását két résztvevős beszédhelyzetek teremtésével tudjuk megvalósítani.

(Módszeresen törekedve arra, hogy minden gyermekre sor kerüljön.) Ezeket a két résztvevős beszélgetéseket soha ne erőltesse az óvónő. Ha a gyermek valamilyen okból nem hajlandó részt venni bennük, nyugodtan beszéljünk hozzá válaszreakció kényszerítése nélkül. **A gyermeknek éreznie kell, hogy az óvónő reá szánt ideje mindenképpen és csakis az övé!** (személyes percek gyakorlata)

A beszédképesség fejlesztésénél nagyon fontosak az előre megtervezett, mindennap jelenlévő anyanyelvi játékok, melyeket az óvónő kezdeményez. Ezek a játékok teret adnak az artikuláció, a szókincs, a kifejezőképesség fejlesztéséhez.

Az óvónő szerepe a szabad játékban, játéksegítő módszerei:

Az óvónő játéksegítő módszerei legyenek szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetében vagy, ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvónő irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.

A kiscsoportosok esetében – ha szükség van rá – legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játék helyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó.

Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvónő avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák, egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, játékát.

Az önállóságot is gondot jelenthet. Bátorítással, segítségadással növelhetjük a gyermekek önállóságát.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek állhatatosan több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.
- Az ismert meséket többször dramatizálják, bábozzák.
- Bonyolult építményeket képesek kreálni.
- Élvezik a szabályjátékot és képesek a normák betartására.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kultúrált és érthető.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermeknek biztosított, hogy a játék során önállóan döntsék el, mivel, kivel és hogyan szeretnének játszani.
- A szabad játék ideje alatt – ha a gyermekek nyugodtan játszanak – az óvónő hagyja a gyermekeket önállóan kibontakozni.
- A gyermekek a játékukhoz szükséges helyet, teret önállóan kialakítják a szabályok betartásával.

- A játékba integrált tanulási forma biztosítja, hogy a gyermekek a gondozási feladatokat leszámítva, egész nap játszhatnak.
- A játékhoz sok félkész eszköz áll a gyermekek rendelkezésére.
- A gyermekek fejlettségének megfelelő játékeszközöket biztosítunk.
- A csoportteremben biztosított a gyakorlójáték eszköze, a szerepjátékokhoz szükséges eszközök, a konstrukciós játékok és a szabályjátékok különböző típusához nélkülözhetetlen eszközök.
- A gyermekeknek biztosított a szabad kommunikációs lehetőség, melyben begyakorolhatják az érthető, hatásos kommunikációhoz szükséges szövegfonetikai hatáselemeket.

Játékba integrált tapasztalatszerzés

A játékba integrált tapasztalatszerzés azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőben zajlanak úgy, hogy azt előtte az óvodapedagógus tudatosan tervezi.

Az óvodapedagógus figyelemmel kíséri a gyermekek játékát napközben és a spontaneitást kihasználva indirekt módon, bekapcsolódik a látott folyamatba. Az utánzásos, minta – és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A gyermek játékban és játékaival tanul elsősorban, amelyben elkerülhetőek a súlyos következmények, és amelyben számtalanszor megismételhető a korrekció kísérlete, a gyakorlás. A gyermek több tudást sajátít el így, mintha százszor mutatjuk be a tökéletes technikát. **Amit biztosítanunk kell, az a lehetőség a gyakorlásra.** A legjobb, ha akkor segítünk neki, amikor kifejezetten azt kívánja. Fő szempontunk, hogy a gyermek ne átvevőként, hanem kutatóként, felfedezőként merülhessen bele az általunk kínált tudásanyagba.

Az óvónőnek tudnia kell, hol tart a gyermek, miben fejlett, miben vannak elmaradásai, és ehhez mérten kell tervezni a fejlesztést.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez.

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas)

	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖR-TÖK	PÉNTEK
Délelőtti játékba integrált tapasztalat-	Verselés, mesélés,	Zenés, mozgásos percek,	Verselés, mesélés,	Zenés, mozgásos percek,	Verselés, mesélés,
	Ének, zene,	Verselés,		Verselés,	

szerzés		mesélés Rajzolás, festés mintázás, kézimunka		mesélés	Mozgás
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játék, gyermek- tánc	A külső világ tevékeny megisme- rése	A külső világ tevékeny megisme- rése	A külső világ tevékeny megisme- rése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések Tehetség- gondozás	Egyéni fejlesztések Tehetség- gondozás	Egyéni fejlesztések Tehetség- gondozás	Egyéni fejlesztések Tehetség- gondozás	Egyéni fejlesztések Tehetség- gondozás

A tevékenységekben megvalósuló tanulás formái:

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás Énekes játék, gyermektánc (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Verselés, mesélés
Kötetlen	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka Ének, zene, A külső világ tevékeny megismerése, Egyéni fejlesztések

A tevékenységekben megvalósuló tanulás munkaformái:

Frontális	Mozgás mesélés Zenés, mozgásos percek, Énekes játék, gyermektánc Futás-kocogás
Mikrocsoportos	Ének, zene Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka A külső világ tevékeny megismerés
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint Vers tanítása

A tevékenységekben megvalósuló tanulás gyermekenkénti időkeretei:

	Verselés, mesélés	Ének, zene, énekes játék, gyermek- tánc	Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás,	Zenés, mozgásos percek	A külső világ tevékeny megisme- rése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 1x 10-15'	Heti 2x6'	Heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 évesek	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

Az 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

Követendő módszerek a tevékenységekben megvalósuló tanuláshoz:

A módszerek megválasztása minden esetben alkalmazkodjon a gyermekek testi-lelki állapotához, életkori sajátosságaihoz, érdeklődésükhöz és kíváncsiságukhoz. Támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, aktuális élményvilágára, biztosítsa a felfedezés lehetőségét, annak örömét.

Az óvónő törekedjen minél változatosabb módszereket, technikákat alkalmazni és azt mindig az adott szituációnak megfelelően kombinálja.

Ilyen módszerek lehetnek:

- Játékosság (egyik legfontosabb)
- Felfedezés, ráébredés lehetőségének biztosítása;
- Séták során a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemeztetés, rendszerezés alkalmazása;
- Megfigyelés, beszélgetések,
- Spontán szerzett élmények figyelembevétel;

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez:

- A gyermekek boldog, önfelelt viselkedését a dicséret, a bátorítás, a pozitív megerősítés eredményezi.

- Az óvónő a gyermekek értékelése során törekedjen mindennap arra, hogy mindegyik gyermek kapjon valamilyen pozitív megerősítést tevékenysége során.
- Az óvónő alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést, mindig a konkrét, jó cselekedetet emelje ki.
- Jutalmazásnál -a tárgyi jutalmazást kerülve - alkalmazza az alábbi módszereket:
 - Szóbeli dicséret a csoport és a szülők előtt egyaránt;
 - Simogatás, testközelség;
 - Különböző gesztus, pillantás, mimika, mely a nemkívánatos magatartás megszüntetésében is segítsen;
- **A büntetést teljes mértékben kerüljék az óvónők a tanulás folyamatában,** mivel az visszaszorítja a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését; a motivációt.
- Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki szellemi értékeit, ugyanakkor tudja azt is, melyek a hiányosságai.

5. 2. Verselés, mesélés

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, erkölcsi, értelmi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő hagyományos tartalmak biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)
- A gyermekek anyanyelvi képességeinek fejlesztése a vers, mese, dramatikus játékok segítségével

Tartalma:

❖ A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása:

Csak a művészi értékű irodalmi alkotások biztosítják az esztétikai élmény mélységét. Ezért a mű választásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai módszertani tudatosság. Ismerjenek meg a gyermekek népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket.

Az óvónő **3-4 évesek** versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan meséket válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődésűek jellemzik.

A **4-5 éves** korú gyermekek meséi már lehetnek többfázisú szerkezetű állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus, realiztikus mesék. Kapjon helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók modern meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcsúfolók, halandzsza szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros mesék, klasszikusok és a mai magyar költők ritmusélményt nyújtó versei.

Az **5-6-7 éves** kor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus - realiztikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják.

A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. A kiválasztott versek, mesék erősítsék meg a környezet megszerettségét, a néphagyomány - ápolást, az évszakok szépségét.

A 3 – 6 - 7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása:

Az óvodába kerülő **3-4 éves** gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbéli játékokhoz tapadnak. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt sokszor ismételjék az **állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét. Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá őket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvónők, a nagyobb gyermekek majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket.

Rövid improvizált jelenetek bemutatásával a gyerekek ismerjék meg a **bábokat**. A vers, mese, **dramatikus játékokhoz** az óvónő használjon kellékeket, ami elősegíti a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Az óvónők és a nagycsoportos korú gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak alkalmanként a kisebbeknek.

Legyen ez színfoltja az óvoda ünnepeknek, rendezvényeknek. ***A kiscsoportos korú gyerekek 10-12 mondókát és 8-10- új mesét ismerjenek meg, 5-6 kerüljön feldolgozásra.***

A **4-5 éves** gyermekekben kialakul a mese, vers, szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák ismételtetése. Az új versek kapcsolódjanak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. Rögtönözzenek bábjátékot. ***A 4-5 éves gyermekek 6-8 mondókát, 6-8 rövid verset, és 10-14 új mesét ismerjenek meg, 6-8 kerüljön feldolgozásra.***

5-6-7 éves korban is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, rímusok, ismételtetésére. 4-5 új kiolvasót mondogassanak. A gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az ***új versek (10-12)*** bemutatása kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő lehetőleg ne szavaltassa kórusban a gyerekeket, kerülje az éneklő hangsúlyt.

Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

A hallott, egyszerű meséket önállóan tudják dramatizálni, bábozni.

Az óvónő főleg a délutáni pihenés alatt olvasson a gyermekeknek folytatásos mesét. A gyermekek próbálják meg a mese önálló befejezését, új mesék kitalálását. A gyermekek készítsenek albumot a tanult versekről, mesékről. A hallott élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére. ***A nagyobb gyerekek halljanak 15-18 új mesét az év folyamán, abból dolgozzanak fel 8-10-et.***

E tevékenység mindennap megjelenik az óvodában. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a mesealakot.

A tevékenység befejezését a mese hangulatához kapcsolódva jelezheti az óvónő éneke.

❖ **A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versekkel, mesékkal, dramatikus játékokkal:**

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, vers, bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes kiejtése, megfelelő artikulációja, a hangkapcsolatok törvényszerűségei. A gyermekek a mesékből, versekből sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékokban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

❖ **Beszédhibák megelőzése, javítása anyanyelvi játékokkal, gyakorlatokkal.**

Az anyanyelvi játékok a nap folyamán bármely tevékenységhez kapcsolódva, bármikor alkalmazhatók. A gyermekek számára ezek a gyakorlatok nem beszédhiba-javító módszerek, hanem érdekes, játékos, néha humoros szituációt teremtő mozzanatok legyenek.

(Pl.: hangutánzó, fűvási, hallási, artikulációs, szókincsfejlesztő, ajak – nyelv-gyakorlatok)

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Várják igénylik a mesehallgatást.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak, az óvoda kiscsoportosainak és maguk szórakoztatására.
- Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset, és 8-10 mesét.
- Tudnak meséket, történeteket, kitalálni, azt mozgással megjeleníteni, kifejezni.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekeknek megtanítandó irodalmi anyag legalább 70%- a magyar népmeséket, népi mondókákat, rigmusokat, közmondásokat tartalmaz.
- Az irodalmi anyagot évszakoknak megfelelően csoportosítják, s összegyűjtik a humoros mondókákat, verseket, meséket is.
- Az óvónők rövid, könnyen tanítható verseket, klasszikus gyermekmeséket választanak ki.
- Minden korosztály nevelésében megjelenik az ölbeli játék.
- A gyermekek a meséket nyugodtan, figyelmesen hallgatják.
- Az óvónő a mese többszöri átéléséhez kéthetes feldolgozási ciklust alkalmaz. Az első hét a mesélés, befogadás hete, a második pedig a mese feldolgozásának a hete - drámajáték segítségével.
- A nagyobb gyermekek rendszeresen bábjátékkal, drámajátékkal kedveskednek a kicsiknek.
- A gyermekek kevés mesét, mondókát tanulnak, de azt sokat ismételtetik.
- A hangsúlyos, szép verselés miatt az egyéni verstanítás dominál.
- A mese megszerettetését, az óvónők gonddal összeállított ceremóniája teszi varázslatossá.

5. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A tevékenység célja:

Közös éneklés, közös énekes játék, mozgás örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és képességszintnek megfelelő összeállítása
- A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal, és a zenei képességfejlesztő játékokkal.

Tartalma:

❖ **A felhasznált zenei anyag igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása:**

Az óvodai nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismerjenek meg. A mondókák, énekes játékok a zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves** korú gyermekek ismerjenek meg elsősorban olyan **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj-, lovagoltató játék. A szeretet-kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű 2-5 hangból álló olyan **énekes játékokat** ismerjenek meg, amelyek játéka álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszható. A gyermekek tanuljanak meg 5-7 mondókát, ölbeli játékot, 8-10 énekes játékot és mindössze 2-3 **komponált** gyermekdalt az ünnepek köszöntésére.

A **dalok ajánlott hangkészlete:** s-m;-l-s-m;-m-r-d-; s-m-r-d-, d-l-s;

A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, melyekben negyed és páros nyolcas ritmusok legyenek. E kor legjellegzetesebb játéka az ölbeli játék.

A **4-5 évesek:** gyermekekkel az óvónő még mindig játsszon ölbeli játékokat. Az európai és a magyar gyermekdalok hangterjedelme is dúr hexachord maradjon.

Ők már képesek arra, hogy ilyen hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyekkel mozgásuk is jól fejleszthető. Ismerjék meg a csigavonal, hullámvonal, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed, ritmusképeken túl megjelenhet már a szinkópa és a szünet is. Az óvónő a dalokat úgy válassza ki, hogy azokhoz utánczó mozdulatokat, játékokat lehessen kitalálni.

A gyermekek énekelgessenek 4-8 motívumból álló énekes játékokat, 3-4 műdalt. A 4-5 új mondóka, és a 8 -10 új gyermekdal megtanulása mellett ismételgessék a 3-4 éves korban tanult dalokat is.

A **dalok ajánlott hangkészlete**:s-m;-l-s-m;-m-r-d;-s-m-d;-s-m-r-d;-d-l-s-;m-r-d-l;

Az **5-6-7 éves** gyermekek-amennyiben lehetőség nyílik rá- legyenek „anyáskodóak”, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel. Ezek egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző játékhelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek.

A gyerekek tanuljanak meg 4-7 új mondókát, 10-12 új énekes játékot, 4-5 alkalomhoz illő műdalt.

Az óvónő válogasson olyan mondókákból, dalokból, melyekben már szünet, szinkópa, tizenhatodik is előfordulnak.

A **dalok ajánlott hangkészlete**: ugyanaz, mint a középső csoportban. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat is tervezzen, amit e korosztály néptáncának is tekinthetünk.

❖ **A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása:**

A **3-4 éves** gyermekek a jóízű játékok közben közvetve szerzik meg a zenei készségeket, és ismerik meg az **alapfogalmakat**.

Tudjanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait a dallamjátszó hangszerek, és az emberi hangok hangszínét. Ismerjenek fel 2-3 eltérő hangszínű zörejt.

Érzékeljék különböző mozdulatokkal az **egyenletes lüktetést**. Az óvónő énekelgesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe. Egyszerű mozgással kövessék az óvónő énekét, hangszeres játékát, tempóváltását.

Ismerkedjenek meg az egyszerű ritmushangszerek használatával.

Ismerjék fel a magas-mély hang közti (oktáv) különbséget, s azt térben jelezzék is, vegyék át a kezdőhang magasságának váltását.

Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy képesek legyenek az áhítatos zenehallgatásra. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával.

A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenehallgatási élményt. **A gyermekeknek legyen lehetősége 15-20 perces rövid hangversenyeket meghallgatni.**

A **4-5 éves** gyermekek a tiszta éneklés érdekében minél gyakrabban énekeljenek önállóan. Énekeljenek egyénileg-, kisebb csoportokban is- halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben, tiszta kvint távolságban. Mutassák térben, éneklés közben az énekek dallamvonalát, vegyék át a dalok kezdőhangjának váltását.

A jól ismert dalokat szöveg nélkül, dúdolásról vagy hangszerről ismerjék fel. Bújtassanak el rövid dalokat szabályos motívumonként váltva (belső hallással) halkán és hangosan.

Ismerjék fel a finomabb zörejeket, egymás hangját, valamint a környezet zörejeit.

Érezzék az egyenletes lüktetést, tudjanak egyenletesen járni, tapsolni. Érezzék a motívumok hangsúlyát, és emeljék ki a dalok, mondókák ritmusát.

Legyenek képesek a gyerekek az óvónő által indított tempót önállóan megtartani, a gyors-lassú között különbséget tenni.

A gyermekek játsszanak kérdés-felelet játékot, változatos szövegekkel és ritmusokkal visszhangszerűen is, hat hangterjedelemben.

Használjanak többféle népi ritmuseszközt, a ritmusérzék fejlesztés érdekében. Ezeket a „ritmus-hangszereket” készítsék közösen az óvónőkkel, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni, a kis „ritmus zenekar „kíséretével.

A zenei élmény legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél több tevékenységhez. A zenehallgatás során, a magyar népdalokon kívül ismerkedjenek meg az idegen népek dalaival, egyszerűbb énekes, hangszeres műzenével.

Az óvónő az **5-6-7 éves** gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgás anyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak (lásd táncház).

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését a minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat pl.: a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, vagy dallambújtatással.

A zenei alkotóképesség fejlesztése során próbálkozzanak dallamok kitalálásával az ismert mondókákhoz, versekhez. Beszélgessenek énekelve, játszanak énekes, kérdezz-felelet játékot.

Ismerjék föl a magasabb-mélyebb hangokat, mutassák térben az ismert dallamokat.

Ismert dalokat próbáljanak meg szabályos és szabálytalan motívumonként belső hallással elbújtatni.

Figyeljék meg a finom hangszíneket, különböztessék meg a természetben, környezetben hallható zörejeket, beszéd és énekhangokat, hangszereket.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. Fejlett csoport esetén megpróbálkozhatnak ezek összekapcsolásával is.

A gyerekek tudják a dalok, mondókák ritmusát kiemelni, a szünetet játékos mozdulattal kifejezni. A jól ismert dalokat, mondókákat, ismerjék föl ritmusukról, s próbálkozzanak kitalált szöveges ritmusmotívumok visszatapsolásával is.

Legyenek képesek a különböző tempókat az óvónő segítségével nélkül, önálló irányítással is megtartani.

A gyerekek játszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezzék a motívumok hosszát.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adjon az óvónő lehetőséget, hogy egyszerű hangszereken (metallofon, furulya) is játszhasanak.

A **zenehallgatáshoz** olyan műveket gyűjtsön az óvónő, amit maga tud előadni, és amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését az értékes zene iránt, válogasson a kortárs zenei anyagból is. A kortárs művészeti alkotások fontos eszközéül szolgálnak a gyermekek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.

Az óvónő érzelmi hatású dalokat, népdalokat énekeljen, de jelenjenek meg a zenei anyagában a rokon,- és más népek dalai, valamint a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene is.

❖ **A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása:**

A zenei nevelés szervezeti formája **kötetlen és kötött jellegű**. Kezdeményezzen az óvónő az udvaron minél több énekes játékot.

Az óvónő a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtsen a délutáni órákban is módot, arra hogy a gyermekek kedvük szerint hallgassanak néhány perces kórus művet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

A programhoz **évszaki hangversenyek** is társulnak, amit élő előadásban zeneiskolások, zeneóvodások, bevonásával szervezhet meg az óvoda

❖ **A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal:**

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítse a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését.

A mondókák, énekek szövegének hanglejtése, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása éreztesse meg a nyelv kifejező erejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítse a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játékok adjanak alkalmat a szókincs bővítésére.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat,
- A gyermekek gátlások nélkül egyedül is tudnak énekelni,
- Tudnak élvezettel figyelni a zenehallgatásra,
- Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat,
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni,
- Érzik, és kifejezik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát,

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- Egy nevelési évben 8-12 dalos játékot és 4-7 mondókát tanítunk az ünnepkörök anyagát is beleértve. Mindezeket visszatérően egész év folyamán ismételjük, hogy a bevést elősegítsük.
- Tervezéskor figyelembe vesszük csoportunk összetételét, a gyermekek egyéni képességeit.
- A dalos játékokat évszakoknak megfelelően tervezzük, figyelve azok hangkészletére, ritmusára, játéktípusára. Tervezéskor figyelembe vesszük a hagyományokat.
- A dalos játékok játékait megkomponáljuk, hogy minél erősebb érzelmi hatással legyenek a gyermekeink erkölcsi, esztétikai érzelmeikre.
- Élünk a dicséret egyéni változatos formájával (fizikai kontaktusok, simogatás, tekintet, érintés)
- A dalos játékok során tudatosan figyelünk a keletkezett szociális, esztétikai érzelmekre, s azt megerősítjük.

- Mintaadó szerepünk, személyiségünk segíti a zenéhez kötődés kialakulását.
- Élünk a dalos játékok adta humorral, a spontaneitás lehetőségeivel.
- A gyermekekben erősítjük az együttműködő készséget, egymásra figyelést.
- A közös dalos játékokat kötött szervezeti formában tartjuk meg, vagy az udvari játék előtt a csoportszobában, vagy jó idő esetén a szabad játék előtt kint az udvaron. Csak egy játékot játszunk, de azt a gyermekek igényei szerint ismétljük akár 15 - 20 – szor is, amíg a gyermekek érdeklődése megkívánja. Együttjátszás közben ügyelünk a viselkedési normák, esztétikus mozgás finomítására.(tekintet, kéz és testtartás)
- Az óvodai nevelés teljes rendszerébe beépítjük a zenehallgatási lehetőségeket – altatás, más tevékenységek élmény kiegészítése, a gyermekek és a szülők fogadása, (folyosói zene) évszaki koncertek.
- A zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen formában mikrocsoportban végezzük.
- A szülőket a negyedévenként megtervezett évszaki projekttervünk alapján tájékoztatjuk, mit tanulnak a gyermekek, valamint az eredményeink táblán visszajelzést adunk, mit sikerült, mit nem sikerült elsajátítani a gyermekeinknek

Az évszaki koncertek sikerkritériumai:

- Az óvoda kijelöli azt a kapcsolattartó személyt, aki megszervezi a koncertet, illetve megbeszéli a szolgáltatást adóval a koncert tartalmát.
- A koncertet félóránál hosszabbra nem tervezzük.
- A koncert végére mindig tervezzünk egy közös éneklést, olyan dalanyagból, amit a gyermekeink már elsajátítottak.
- A jó látási, hallási viszonyokra különös tekintettel ügyelünk.
- Változatos, sokszínű évszaki koncertet szervezünk, hogy minél több hangszerrel, emberi hangszínnel, iskolai népi tánckörökkel ismerkedjenek a gyermekek.
- Az előadók a gyermekekkel megismertetik a hangszereiket.
- Az óvoda partnereinek meghívót készítünk, és szélesebb körben propagáljuk a helyi környezetünkben.

5. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, téri szabad önkifejezése. A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó - alakító tevékenység feltételének megteremtése.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése - a gyermekek megismertetése az eszközök használatával, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel, eljárásaival,
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermeki alkotó alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Tartalma:

❖ A feltételek megteremtése:

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek.

Az alkotó-alakító tevékenységhez külön helyet kell választani, a mozgó gyerekektől védve. Az eszközöket megfelelő mennyiségben elérhető helyen tároljuk. Az eszközök biztonságos kezelését egyenként tanítja, és folyamatosan ellenőrzi az óvónő.

A gyerekek oldott, kellemes légkörben szívesen kapcsolódnak be az alkotó munkába, az elrontott, sikertelen lépéseket javíthatják.

A különféle technikák gyakorlásához, alkalmazásához biztosítjuk a feltételeket a mindennapi, szabad játékban is.

❖ A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, tevékenységek s azok tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése:

Az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** lehetőséget kell biztosítanunk arra, hogy játszva ismerkedjenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségeivel.

Kezdődjön el az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítása-észrevetve, együttesen gyönyörködve a saját alkotásokban a mű- és népművészeti szépségekben. Óvodánk udvara lehetőséget biztosít arra, hogy már az őszi időszakban (beszoktatástól kezdve) a gyerekek sokat játszhassanak,

építhessenek a homokozóban. Gyurkálják, simítsák, gömbölyítsék, karcoljanak bele, készítsenek nyomatokat.

A gyerekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**.

Ismerjék meg az agyag, gyurma, lisztgyurma alakíthatóságát nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva.

Figyeljék meg a különböző minőségű papírokat (karton, csomagolópapír, rajzlap, írólap, selyempapír, krepp-papír).

Áztassák, fessenek rá, gyúrják, tépjék, vágják, ragasszák. Használjanak textilt, fonalat, felhasználás közben gyűjtsenek tapasztalatot az anyagokról.

Az udvari tevékenységek, rövid séták alkalmával talált terméseket, kavicsokat, csigaházakat, faleveleket, stb. használják fel téralakító, építkező tevékenységük közben.

Ismerjék meg a vízfestéket, temperát, ujjfestéket, fessenek ujjal, tanulják meg és gyakorolják az eszközök (ecset, stb.) használatát.

A képalakítás jelenjen meg zsírkrétával is. A képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit tervezze meg az óvónő. Használjon vegyes technikát is. A téma nem tervezhető a szándéktalan firka és a látszólag szándékos forma-firka időszakában.

A gyerekek tudjanak beszélni az alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak.

Az óvodában kialakított „**ovi-galériát**” ismerjék meg, a kiállított alkotásokat többször nézzék meg.

Az óvónő a **4-5 éves** gyermekek alkotó-alakító tevékenységét bővítse.

A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témákkal, s azokhoz megfelelően illeszkedő technikával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

A gyerekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát,krétát, filc-és rostirónokat, ágakat, különböző vastagságú ecseteket, az alkotások finomabb kidolgozásához.

Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Fűzzenek gyöngyöt, készítsenek krumpli nyomatokat, gazdagodjon a technikai megoldások sora, pl.: gipszöntés, papírhajtogatás (origami), papírfűzés stb. alkalmazása.

Az **építés** során variálják a teret, az építés lehetőségeinek részletezését.

A gyerekek segítsenek az eszközök előkészítésében, elrakásában. Látogassák az „ovi-galériát”, mondják el véleményüket a kiállított alkotásokról. Mutassák meg szüleiknek a kiállított műveket.

Az **5-6-7** éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését. A képalakítás során a gyermekek minél többször alkossanak közös élményeikről közös kompozíciót.

Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz- lehetőségeket, pl.: körmöcske használat, varrás, szövés, szíronyozás, pom-pom készítés, viaszolás, papírmasé, egyszerű természetfigurák, hangszerek készítése stb.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is.

A gyerekek használjanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon. A gyerekek plasztikai munkájában is jelenjen meg közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék stb.

Készítsenek ajándékot-elsősorban ünnepekhez kötöttek-szüleik részére, pajtásaiknak, az óvoda dolgozóinak. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Szülők segítségével is gyűjtögessék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. Vonják be szüleiket az óvoda szépítésébe.

A gyerekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő minden anyagot, eszközt az alkotó tevékenységhez. Lehetőség szerint az óvónő biztosítsa a helyet több napon át tartó építéshez. Az óvoda „ovi-galériája” legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető beszélgető helye.

Legyenek büszkék óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére. Látogassanak el a szentendrei Skanzen-ba, ahol személyesen is találkozhatnak hangszerkészítő, korongozó mesterekkel.

Kiránduljanak a Vasarely Múzeumba, lehetőség szerint a Szépművészeti Múzeumba, Nemzeti Galériába, látogassanak kiállításokra stb.

❖ **A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása:**

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékba integrálódnak. Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoportos, kötetlen formájú tevékenységet szervezzen. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtse meg annak a lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk mutatkozik meg.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Képzésben egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket,
- A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek egyéni alkalmazása,
- Örül az alkotásnak és a közösen elkészített kompozíciónak,
- Plasztikai munkáik egyéniek, részletezőek,
- Téralkításban, építésben bátrak ötletesek, együttműködők,
- Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne,
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról,

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekekkel megtanítjuk az eszközök fogását, használatát, gondozását.
- A gyermekek sokféle technikát ismernek meg. (Lsd. A Rajz, mintázás, kézimunka c. könyvet)
- A rajzos tevékenységet előkészítjük olyan megfigyelésekkel, olyan helyzetek megteremtésével, melyből élmények származhatnak, s melyeket a gyermekek az ábrázoló tevékenység során is ki tudnak fejezni.
- A rajzos foglalkozásokon témajavaslatokkal élünk, amelyből a gyermek kiválassza, hogy mit szeretne megjeleníteni.
- Minden tervezett kötetlen tevékenységen két technika alkalmazására van lehetőség.
- A témákat legtöbbször megfeleltetjük az adott évszakkal.
- Mindent megragadunk, hogy a gyermeket választás elé helyezzük abban a kérdésben is, hogy mi a szép. S mi a csúnya, mi a kellemes, s mi a kellemetlen.
- A gyermekeknek biztosítjuk, hogy rajzaikat önálló rendezési elv alapján kirakhassák a rajzos sarokban lévő mini – galériájukba és hosszasan gyönyörködhessenek benne.
- Az óvodában évszaki ovigaléria programot szervezünk az óvoda dolgozóinak, családból hozott alkotásokból, valamint gyermekmunkákat állítunk ki.
- A tevékenységek tervezésekor gondolunk a komplex művészeti hatások alkalmazására.
- A gyermekeink folyamatosan készítik a meglepetéseket, ajándékokat az óvodába érkező vendégeknek.
- Felkeltjük a gyermekek, családok igényét múzeumlátogatásokra, kiállítások megtekintésére.

5. 5. Mozgás

A **tevékenység célja:** a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, szabálykövető társas viselkedésének, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok biztosítása.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.

Tartalma:

❖ A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása:

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér, mozgásfejlesztő eszközök állnak rendelkezésünkre. Egyik épületünkben sincs tornatermünk, ezért a jó időben a testnevelést a szabadban tervezzük.

A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert formák ismétléséhez. A mozgás tevékenységeket az óvónő mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez méretezze.

Az óvónő a **3-4 éves** gyermekek irányított mozgásos tevékenysége során a nagymozgások fejlesztésére helyezze a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg a **futásgyakorlatokkal**. Játsszanak **ugrásgyakorlatokat**. Ismerkedjenek a dobásgyakorlatokkal, labdagyakorlatokkal. A mozgásos játékok adjanak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására is. A **talajtorna** eleme is jelenjen meg a játékokban. A gyerekek játsszanak minél több **egyensúlyozó játékot**. Az óvónő alkalmazzon többféle kézi szert a különböző típusú mozgásos játékhoz.

A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek se, túl nehezek. Késztesse a gyermekeket elvárható erő kifejtésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly.

Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a **futásgyakorlatok**, három-négy akadályon át, fel - és lelépéssel, átbújással.

Az óvónő szervezzen **ugrásgyakorlatokat**. A **dobásgyakorlatok** során próbálgassák a célba dobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajításával, haránt terpeszállásból. Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**.

A **talajtorna** anyagaként jelenjen meg a guruló átfordulás és a kézen állás előgyakorlata. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása. A gyermekek játszanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútos szereken.

Az óvónő tervezzon lábboltozat erősítő gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves** gyermekek mozgása már összetettebb, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit játékos formában szívesen ismételnek.

Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál az észlelés, az alaklítás, formaállandóság, mozgás közbeni fejlesztés. Gyakrabban tervezzünk kisebb testvérekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kéziszereket.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyerekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyors- és lassú futást, végezzenek **ugrásgyakorlatokat**. Szökdeljenek páros - és egy lábon haladással.

Végezzenek sorozatugrásokat, különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépéses nekifutással gyakorolják a magas - és távolugrásokat, játsszanak **dobásgyakorlatot**. Dobjanak egykezes, kétkezes alsó és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett. A gyermekek játszanak **labdagyakorlatokat**, vezessék a labdát járás, futás közben. A gyermekek tudjanak párokban labdázni, végezzenek **támaszgyakorlatokat**. Ismételjék az óvodában tanult talajforma elemeket: guruló átfordulás, kézenállás. **Egyensúlyozzanak** pontos járással, fej, kar, és lábmozgásokkal összekötve.

❖ **A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében:**

Az óvónő a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak az óvónő heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés: a kocogás, a futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyerekek szabadon határozzák meg, spontán módon.

Hetente legalább kétszer „zenés mozgásos percek” megszervezése ajánlott, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak.

Az utánzásokon alapuló mozgás anyagát az óvónő gimnasztikai elemekből építse fel. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségleteinek kielégítését.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- A gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzéke, összerendezett mozgása kialakult.
- Ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni.
- Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékok, ügyességi játékok játszásakor.
- Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.
- Szeretnek futni, képesek 50-100 m-t kocogni.
- Tudnak helyben labdát vezetni.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekek szabad mozgásterének megteremtése.
- Az óvodaudvar nagymozgás fejlesztő lehetőségének teljes kihasználása
- A kondicionáló képességek: erő, gyorsaság állóképesség tudatos fejlesztése.
- Futásjátékok minél teljesebb biztosítása.
- Dobás – labdajátékok minél komplexebb alkalmazása
- Talajtorna elemeinek sokféle játékos gyakoroltatása.
- Többféle egyensúlyozó játék biztosítása a gyermekek koordináló képességének fejlesztéséhez.
- Játékos támaszgyakorlatok szervezése a gyermekek izmainak, mozgékonyságának növeléséhez.
- Változatos szervezeti kereteket biztosítunk a gyermekek mozgásának gazdagításához.
- A délelőtti tevékenységek során lehetőséget biztosítunk a zenés – mozgásos percekre.

5. 6. A külső világ tevékeny megismerése

A **tevékenység célja:** a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti-emberi-tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének fejlesztése. Az óvoda mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében
- A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése, a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során,
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása,

A projektpedagógia segítségével szerezzenek ismereteket lakókörnyezetükről, az élmény és tapasztalatszerzés útján, amely a cselekvéses felfedezésre épít.

Tartalma:

- **A 3-6-7 éves korú gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása a környezetük értékeinek felfedeztetése és megszerettetése érdekében:**

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése után ismerkedhetnek az óvoda közvetlen környezetével.

Megfigyelhetik az évszakok szépségét színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, az évszakokra jellemző képeket. A talált „kincseket” helyezték el a csoportszoba erre a célra kijelölt helyén. Meglátogathatják a közelben lakó csoporttársaikat, beszélhetnek a család tagjairól. Ismerkedjenek az óvoda utcájával, épületeivel, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha vannak a közelben esztétikai alkotások (pl.: szép épületek, szobrok stb.) azokat is figyeljék meg.

Beszélgessenek a környezet formáiról színeiről, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről. Az óvónő a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videó felvételeket (maximum 5-10 '- es) nézhessenek.

Az óvónő a **4-5 éves gyermekek** tapasztalat és élményszerző sétáit, az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására differenciálására.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, színeit, az időjárás-változását, megfigyelésük után jelezzék az évszakokat mutató jeltáblákon.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás, és az emberek tevékenysége között.

Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csiráztatását, hajtást. Közösen készítsünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat. A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletbe, intézményekbe. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg. A téli időszakban az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15' perces időtartamú) tekinthessenek meg.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld) a növények fejlődési feltételeit. Gondozzanak akváriumot, terráriumot, csiráztathatnak, ültethetnek növényeket. Szaporíthatnak tőosztással növényeket. A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfűekkel mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel.

Az óvónő a szülők bevonásával szervezze meg a Víz, Föld, Madarak napját. Beszélgessenek a környezetvédelemről.

A gyermekek végezhetnek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, vízzel, levegővel és a talajjal.

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre. (pl.: nyomdába, pékségbe, mentőállomásra, könyvtárba).

A természet kincseit őrző sarokba a gyermekek osztályozzák, az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezeljenek. Látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Figyeljék meg lehetőség szerint a háziállatokat az élőhelyükön. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját. Az óvónő a gyermekeknek mutassa be a videó felvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét,

életmódját. A gyermekeknek legyen lehetősége – érdeklődésük szerint – többször megtekinteni az állatokról szóló videó felvételeket.

➤ **A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése:**

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban történik a közvetlen tapasztalat, és élményszerző séták alkalmával.

Az óvónő hetente egy természeti - emberi -tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezzé.

A délutános óvónő megérkezése után, a délelőtti óvónő a hét három délelőttjén, 8-10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát. Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése, és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget.

Évszakonként egy alkalommal **erdei óvodai program** megszervezésére kerülhet sor. A 3-4 éves gyermekek erdei óvodai programja félnapos, az óvoda közelében található Duna-part ad lehetőséget. (A hátizsákokba elkészített tízórai jelzi a félnapos levegőn tartózkodást).

A 4-5 éves gyermekek kétszer fél napot is tervezhetnek a természetben tartózkodásra.

Az 5-6-7 éves gyermekek két teljes napot is kint tölthetnek, akár távolabbi erdős-ligetes terepen, (pl.: Rókahegy, Hajógyári sziget, Margit sziget stb.), ahol az egészséges életmódjuk biztosításához megvannak a feltételek.

Az óvónő készítsen minél több videofelvételt vagy fotót, a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedezett tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék a szép élményeiket.

❖ **A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során:**

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek- óvónő személyes beszélgetésre. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére meg tud válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését.

A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérdés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése.

Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, észrevételeiket.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek észreveszik környezetükben az esztétikai alkotásokat.
- Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat, ismereteiket rendezni tudják.
- Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.
- Tudják saját születési helyüket, és idejüket.
- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségben. Felismerik a napszakokat.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, üzleteket.
- Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.
- A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.
- Megkülönböztetik a jobbra, balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat. (alá, fölé, mellé, közé stb.)
- Kialakul a beszédhelyzethez, és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő jól érthető beszédük. Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartásformáik, szokásaik, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Élvezik, és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült fotókat, videofelvételeket.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A közvetlen környezet megszerettetése érdekében az óvónők felmérik, hogy a környezetükben milyen értékek vannak, amelyek 3-6-7 éves korosztályhoz közel hozhatók.
- Az évszak olyan keretjellelű rendezőelv, amely egy negyedéves ciklusban összefogja a gyermekeknek tanítandó összes ismeretet.
- A környezeti értékek felfedeztetése során első helyre kerülnek a szép, esztétikus jelenségek, emberi – tárgyi értékek megláttatása.
- A gyermekek közvetlen környezetükben jól ismerik a növényeket: virágokat, dísznövényeket, fákat és az állatokat.
- A gyermekek tapasztalati úton megtanulják a mennyiségi, térbeli, nagyságbeli anyagi és alaki különbségeket, ezeket megnevezik és beépül mindennapi szókincsükbe.

- A gyermek a környezetében elérhetetlen jelenségeket rövid 5-10 perces videofelvételen megtekintheti (közlekedés, állatok, növények, foglalkozások témakörében)
- A környezet megszerettetése tevékenységet lehetőség szerint csakis mikrocsoportos formában szervezzük meg.
- A gyermekekben kialakul a gyűjtögető szenvedély.
- A gyermekek szimbólumok segítségével megtanulják az évek, évszakok, hónapok, hetek, napok és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek ciklikusságát, körfolyamatát.
- A gyermekek emlékezetének fejlesztésére és az élmények rögzítésére évszakalbumot készítünk.
- Az óvónők a környezeti témákat projektrendszerben dolgozzák fel, különös tekintettel figyelnek az esztétikai élmény-kiegészítés meglétére.
- A gyermekek akváriumot, terráriumot vagy flórariumot gondoznak.
- A környezeti jelenségek mélyebb megismeréséért kísérleteket végeznek.
- A gyermekek korosztályuknak megfelelően differenciált erdei programokban, és „madarászovi” foglalkozásokon vesznek részt.
- A gyermekekről folyamatosan fotók, videofelvételek készülnek az önmegismerés és az élmények újbóli felidézésére.
- A környezet megszerettetésének programjai igazi életteret adnak a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztéséhez.
- A gyermekek az alapvető ismereteket (lakcím, szülők neve, foglalkozása, óvoda neve, valamint a születésük időpontja, helye) hároméves időintervallumban gondosan kimunkált aktivizáló módszerek alapján, a szülők bevonásával tanulják meg.
- A gyermekek a környezet tevékeny megismerése során szerzett tapasztalataikat vizuálisan is megjelenítik.

5. 7. Munka jellegű tevékenységek

A **tevékenység célja:** a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség teljesítését. A munkajellegű tevékenységek során a gyermekek tapasztalatokat gyűjtnek az őket körülvevő világról, megismerik környezetüket és kialakulnak a munkavégzéshez szükséges készségeik, képességeik, tulajdonságaik.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző munkajellegű tevékenységek tervezése, szervezése, s azok feltételeinek biztosítása.

Tartalma:

❖ Az óvónők viszonya a munkajellegű tevékenységekhez:

- ❑ Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért és a közösségért végzik, éppen ezért már az óvodába lépéskor el kell kezdeni játékos keretek között a munkához való pozitív viszony kialakítását.
- ❑ Az óvónő tanítsa meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére, a munkaeszközök használatára, adjon mintát az eszközök használatához és a munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez.
- ❑ Az önálló munkavégzés lehetőségét olyan munkával tudjuk megteremteni, melyet a gyermekek megerőltetés nélkül képesek végrehajtani.
- ❑ Az értékelésünk legyen buzdító, hogy a gyermekben pozitív viszony alakuljon ki a munkavégzéshez.
- ❑ A csoport óvónőinek kell biztosítani a legalkalmasabb munkaeszközöket és azok tárolását, úgy kell megoldani, hogy a gyermekek bármikor hozzáférhessenek.
- ❑ Segítenünk kell a szülőknek, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, szoktassák gyermeküket saját személyükkel kapcsolatos teendők elvégzésére, a gyermekek otthon is vehessék ki részüket a munkában.

❖ A különböző típusú munkajellegű tevékenységek tervezése és azok feltételeinek biztosítása:

3-4 éves korban: A beszoktatás ideje alatt alakuljon ki olyan személyes kapcsolat az óvónő és a gyermek között, amely lehetővé teszi, hogy a gyermek érdekelt legyen bármilyen munka elvégzésében.

A gyermekek erejükhöz mérten vegyenek részt:

- ❑ A csoportszoba rendjének fenntartásában,
- ❑ Az udvari játékszerek elrakásában,
- ❑ A kerti munkában (Föld napja, közös ültetés,
- ❑ Az önkiszolgálásban (terítés, öltözködés, tisztálkodás)
- ❑ Amelyik csoportban van akvárium, terrárium, ott kísérik figyelemmel az állatok gondozását.

4-5 éves korban: ebben a korban tudatosan vállalják a feladatokat. A gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka.

- Az óvónő segítségével irányításával az étkezéshez szükséges eszközök kiosztása (a csoport szokásrendjének megfelelően),
- A csoportszoba rendjének kialakítása, fenntartása,
- Az udvari játékszerek elrakása,
- Kerti munkában való aktív részvétel,
(Föld napja, elszáradt falevelek összeszedése, a kiskert gondozása)
- Az alkalmoszerű megbízatásoknak önállóan eleget tesznek,
- Szívesen segítenek egymásnak,
- A saját magukkal kapcsolatos teendőket önállóan és figyelmeztetés nélkül hajtsák végre,
- Működjenek közre az élősarok gondozásában
(növények locsolása, csíráztatás, palántázás, stb.)
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében ünnepek alkalmával,

5-6-7 éves korban:

A munkajellegű feladatokat a gyermekek már önállóan végzik, amit gyakori dicséret, elismerés hatásával érhetünk el.

- A naposok önállóan terítsenek, figyeljenek az esztétikus elrendezésre. Étkezés után szedjék le az edényeket. Söpörjék le a morzsákat, töröljék le az asztalt (a csoport szokásrendjének megfelelően).
- Vegyék észre a gyermekek, hogy a környezetükben mire van szükség, végezzenek környezetépítő munkát.
- Vigyázzanak a terem rendjére.
- Vegyenek részt a csoportszoba díszítésében, átrendezésében. játékszerek tisztításában.
- Segítsenek a kisebbeknek.
- Önállóan végezzék a növénygondozást, kerti munkát és használják a szerszámokat.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.
- Örömmel segítenek a kisebbeknek.
- Szeretnek meglepetést készíteni szüleiknek, óvónőiknek.

A fejlődés jellemzőiből és az alternatív program által meghatározott értékekből kidolgozott **sikerkritériumok:**

- A gyermekek a munkavégzéshez használt eszközök fogását megtanulják.
- Az óvodai életben az önkiszolgálás dominánsan jelenik meg.
- Az óvónők ügyelnek arra, hogy a naposi munka során felesleges várakozási idő ne alakuljon ki. (terítés)
- Az óvoda minden csoportjának van virágoskertje vagy veteményes kertje.
- A gyermekeknek lehetőségük van növényeket ültetni, gondozni, terméseiket felhasználni.
- A gyermekek szívesen közreműködnek a növények, állatok gondozásában.
- Az óvoda nevelőtestülete kidolgozza az egyéni megbízások lehetőségét, ami sokféle munkaformában jelenik meg.
- Az óvoda megtervezi az udvari munkafajták lehetőségeit.
- Az óvodában kidolgozott a környezetszépítő munka tartalma.
- A nevelőtestület óvodai szinten meghatározza az évszakokban végezhető munka tartalmát.

6. GYERMEKVÉDELMI MUNKA AZ ÓVODÁBAN

□ Az óvodai gyermekvédelem személyi feltételei

Mivel intézményünk négy épületben működik, a gyermekvédelmi munka többfelé ágazó.

A gyermekvédelmi feladatokat a négy óvodában egy óvodapedagógus látja el, aki elvégezte az „Alapfokú gyermekvédelmi tanfolyamot” és folyamatosan részt vesz a kerületünkben folyó ez irányú továbbképzéseken is.

□ Az óvoda környezetének jellemzői gyermekvédelmi szempontból

- A **Hunyadi utcai törzsóvoda**, a **Czetz János utcai telephely** Csillaghegy Dunapart felé eső részén, főútvonalaktól távol, családi házakkal, kertekkel övezett környezetben található, mely ideális hely a gyermekek számára. Mindkét épülethez jól felszerelt játszóudvar tartozik.
- Az **Ürömi utcai telephelyünk** Csillaghegy hegyfelőli részén helyezkedik el, forgalmas utak mellett.
- A **Gyöngyforrás Óvoda - tagóvoda** Budapest III. kerületének kiemelt zöldövezetében, a Római parton helyezkedik el. Az épület a forgalomtól távol eső helyen áll, kiemelkedő nagyságú, ősfás, parkszerű kerttel körülvéve.

A négy intézménybe járó gyermekek szociokulturális helyzete lényegesen nem eltérő. A szülők túlnyomó többsége jó anyagi körülményekkel rendelkezik, elhanyagoló nevelés nem jellemző.

A szülők között sok a magasán képzett, kiemelkedő intelligenciájú egyén. Ennek megfelelően a családok egzisztenciális helyzete is kiemelkedően jó. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek nem jár óvodáinkba. Az utóbbi években regisztrált hátrányos helyzetű, vagy veszélyeztetett gyermekünk csak egy – egy akadt. Ennek oka valamilyen egészségügyi probléma, vagy a munkanélküliség következtében fellépő anyagi bizonytalanság.

Mind a négy intézményben a szülők érdeklődése, kapcsolata az óvodával, az óvodapedagógusokkal szemben nyitott, gyermekközpontú, együttműködő, és ez kölcsönös mindkét irányba.

□ **Az óvadás gyermekek családi helyzetének évenkénti felméréséhez készített szempontok:**

Minden nevelési év elején felmérés készül az újonnan érkező gyermekekről.

Az óvodába érkezés előtti családlátogatás nagyon jó alkalom ennek megfigyelésére, megbeszélésére. Természetesen a körülményekben történt változások miatt ezeket a felméréseket év közben is elvégezheti a gyermekvédelmi felelős (az óvodapedagógusok jelzései alapján).

A felmérés lényege annak a kimutatása, hogy a családban van- e:

- Munkanélküli szülő, az mennyi ideje tart;
- Hányan nevelkednek csonka családban (elvált, vagy egyedül álló,) esetleg nevelőszülőknél;
- Van-e a családban tartósan beteg, vagy fogyatékos családtag;
- Esetleg drog, vagy alkoholfüggő;
- Vannak-e szűkös anyagi körülmények között élő családok

Mindezeket összegezve a gyermekvédelmi felelős elkészítheti összesítését. Ezek alapján könnyen rá lehet találni a halmozottan hátrányos, hátrányos vagy a már potenciálisan veszélyeztetett gyermekekre, melynek okai lehetnek:

- Szociális veszélyeztetettség
- Egészségügyi veszélyeztetettség
- Környezeti veszélyeztetettség

- **Az intézményen belül a gyermekvédelem célja:** elsődleges a felmérés, a problémahelyzet regisztrálása, a prevenció,

A gyermekvédelem feladatai:

- **Általános:** -
 - Személyiségfejlesztés, koordinálás, tanácsadás
 - Egészségvédő programok szervezése: szülőkkel együtt családi életre való nevelés,
 - Szülőkkel való pozitív együttműködés: (szülői értekezlet, fogadóóra, napi kapcsolattartás,)

- **Kapcsolattartás külső intézményekkel:**
 - Gyermekjóléti Szolgálat
 - Óvodai Gyermekorvosi hálózat
 - Nevelési Tanácsadó
 - Családsegítő Központ
 - Gyermek és Ifjúsági Ügyosztály
 - Gyámügyi Hivatal
 - PSZI
 - Karitatív Szervezetek

- **Speciális:** sajátos nevelési igényű gyermekek esetében,
 - beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek,
 - szociális hátrányokkal küzdő gyermekek,
 - megkülönböztetett ellátást, különleges gondozást igénylő gyermekek,
 - egészségügyi problémával küzdő gyermekek.

A speciális gyermekvédelem – szakértő kollégák segítségével működik a gyermekek testi – lelki egészségének, jogainak védelmében.

□ **Prevenció és intézkedések:**

A felmérések után fő feladat: a ténymegállapítás konkretizálása – halmozottan hátrányos, hátrányos vagy veszélyeztetett - e a gyermek,

Segítséget jelent:

- * rövidebb vagy hosszabb ideig tartó támogatásuk, anyagi segélyezésük,
- * lehetőség szerinti társadalmi integrációjuk,
- * Hátrányos helyzetű gyermekeknél szakember segítsége,
(Pszichológus, fejlesztőpedagógus, logopédus, stb.)
- * Tanácsadás a szülőknek
- * Szociális ellátások

A prevenciók annál jobban működnek, minél hatékonyabbak az együttműködő felnőttek.

Szakemberek – pedagógusok – szülők → együtt a gyermekekért.

A legnagyobb hangsúly azért a prevención van, mert ezzel lehet a leghatékonyabban korrigálni a problémákat a gyermekeknél.

A prevenció elsősorban a pedagógus kötelessége.

□ **Az óvoda gyermekvédelmi dokumentumai:**

❖ **Gyermekvédelmi munkaterv**

A gyermekvédelmi programot az adott nevelési évben az óvodavezető pedagógiai, működési tervének melléklete tartalmazza.

A konkrét célok, feladatok meghatározása mindig az adott nevelési év gyermekvédelmi helyzete alapján történik.

❖ Ennek megjelenítése a **csoportnaplóban** is megtalálható.

Sikerkritérium a gyermekvédelem területén:

Amennyiben a prevenciós feladatokat sikerrel hajtjuk végre, - az óvoda, mint elsődleges jelzőrendszer – és jól működik a prevenció, nincs veszélyeztetett gyermek az intézményben.

Soha nem szabad elfelejteni, hogy a gyermekvédelem nem más, mint a speciális feladatok jó érzékkel történő kezelése, hiszen a gyermekek védelme minden felnőtt kötelessége.

A gyermek a legnagyobb érték, ezért úgy kell eljárni minden pedagógusnak, szülőnek, hogy a gyermek egészséges fejlődését minden tevékenység során maximálisan segítse tudása és legjobb képessége szerint.

7. TEHETSÉGIGÉRETEK AZONOSÍTÁSA, A TEHETSÉGIGÉRETEK GONDOZÁSÁNAK PROGRAMJA, SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ, FEJLŐDÉSI ÜTEMŰKBE ELTÉRŐ GYERMEKEK NEVELÉSE

7. 1. A tehetségek azonosítása, tehetséggondozás programja

Az óvodavezetése elkötelezett a tehetséggondozás megvalósítására, annak kidolgozására és megvalósítására mind a négy épületben.

A nevelőtestület fontosnak tartja a tehetség-ígéreték felkutatását, a megfelelő feltételek biztosítása mellett a Tehetséggondozó Műhelyek működtetését, a beválogatott gyermekek képességeinek megerősítését, fejlesztését, fokozását.

A tehetség gondozás elvei az óvodánkban

- ✚ Valljuk, hogy a tehetségigéreteket gondozó rendszerünk kidolgozása biztosítja a hosszú távú működést;
- ✚ A Gyermektükör folyamatos alkalmazása a befogadástól, megfelelően készíti elő a beválogatás lehetőségét a Tehetségigéreteket gondozó Műhelyekbe;
- ✚ Elfogadjuk, hogy minden gyermek tehetségigéret lehet – biztosítva evvel is az esélyegyenlőség elvét – kiemelt figyelmet fordítunk a roma gyermekek tehetség gondozására is;
- ✚ Az egyéni képességek figyelembe vételével – a kidolgozott „Beválogatási”- szempontsor alapján – ajánljuk fel a résztvevőt a Tehetségigéreteket gondozó Műhelyekben a nagycsoportos gyermekeink részére;
- ✚ Biztosítjuk a folyamatos tevékenykedtetés mellett, a szükség esetén történő átjárhatóságot a Tehetségigéreteket gondozó Műhelyek között;
- ✚ Külön kidolgozott dokumentumokkal mérjük, vizsgáljuk a Tehetségigéreteket gondozó Műhelyek hatékonyságát;
- ✚ Elmélyült kapcsolatot alakítunk ki – a tervezett kommunikációs feladataink alapján – a szülőkkel, a családokkal a műhelymunka megvalósítása során;
- ✚ A társintézményekkel kidolgozott kapcsolattartási rend alapján figyelemmel kísérjük a gyermekek további tevékenységét, megvalósítva ezzel a lekövetést;
- ✚ Az intézményi lehetőségeket figyelembe véve, külön elismerési lehetőségeket biztosítunk a Tehetségigéreteket gondozó Műhelyeket vezető óvodapedagógus kollégák részére;

A tehetség gondozási célunk az, hogy:

- ✚ *Felkutassuk, felfedezzük a nagycsoportos korú tehetségigéreteket;*
- ✚ *Különböző Tehetségigéreteket gondozó Műhelyeket (TGM) hozunk létre, a működés során kiemelten figyelünk az értékek megőrzésére;*
- ✚ *A nevelőtestület körében tovább erősítjük, gazdagítjuk a módszertani kultúránkat;*

A tehetségigéret gondozásának tartalma az óvodában

Személyi feltételek

- *szakmai képesítések megszerzésének felvállalása, arra való ösztönzése /szakvizsgák/*
- *alkotó munka támogatása /pld. állandó kiállítások létrehozása/*

- a tehetségigéretet gondozó óvodapedagógus jellemző jegyeinek kidolgozása
- erőforrás – lista készítése
- a lehetséges TGM vezetési időszak tervezése, ütemezése a óvodapedagógusok között

Tárgyi feltételek

- a TGM elkülönített helyiségeinek kialakítása (átrendezés, festés, bútorzat)
- a tevékenykedtetéshez szükséges eszközök biztosítása (pld. ábrázolásai eszközök, CD játszó, leplek, zenei ritmus eszközök)
- a megfelelő kommunikáció biztosításához, tájékoztató tábla, kiállító polcok, fényképező gép, video kamera biztosítása
- a TGM dokumentációs rendszere minden kollégánk részére megfelelő példányszámban biztosított /Gyermektükör, Beválogató lap, TGM napló, Hatásvizsgálati lap (gyermek, TGM) szülői kérdőív, óvodapedagógusi önértékelő lap

A tehetségigéretet gondozásához szükséges kapcsolatok kialakításának, működtetésének feladatai

- a nevelőtestület kölcsönös együttműködése épületen belül és a négy épület között;
- a pedagógiai munkát segítő kollégákkal történő együttműködés (fejlesztőpedagógus, pszichológus, logopédus);
- az azonos tevékenységre szerveződött TGM vezetőinek együttműködése a törzs óvoda, a tagóvoda és a telephelyek között;
- a TGM tevékenységében résztvevő gyermekek szüleivel rendszeres kommunikáció, kapcsolat;
- a kerületi, testvéróvodai, fővárosi Tehetségpontokkal való kapcsolat kialakítása;
- a testvéróvodai és fővárosi művészet óvodák TGM vezetőivel történő szakmai kapcsolatok tartása;

Elvárt eredményeink az tehetségigéretet gondozásban

Sikeresnek tekintjük a megvalósított műhelymunkákat

- ha a gyermekek élményként élik meg a kreatív, gazdag, megszokottól eltérő tevékenységeiket;
- ha a megvalósulás során az óvodában dolgozó felnőttek magatartása támogató, együttműködő;
- ha a szülők teljes támogatását kapjuk meg a működtetés során;

7. 2. Sajátos nevelési igényű, és fejlődési ütemében eltérő gyermek

- A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat szakvéleménye alapján integráltan nevelhető és oktatható, autizmus spektrum zavarral küzdő,
- Egyéb pszichikus funkciók alakulása területén elmaradást mutató:
 - ❖ Részképesség problémával,
 - ❖ Viselkedési, magatartási, beilleszkedési zavarral,
 - ❖ Logopédiai eltérésekkel - küzdő gyermekek,

Feladataink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztése érdekében - *együttműködési megállapodás alapján* – kapcsolat az EGYMI – vel.
- Az eltérő ütemben fejlődő gyermekek elmaradásának mértékét szakemberek segítségével állapítjuk meg. (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus)
- Differenciált, személyre szabott bánásmóddal segítjük képességeik kibontakozását.
- Az óvodában dolgozó segítő szakemberek támaszt nyújtanak az óvodapedagógusok számára ezen gyermekek szükségleteinek kielégítéséhez.
- A részképesség és beszédproblémával küzdő gyermekek egyéni illetve kiscsoportos fejlesztését főállású fejlesztőpedagógusok, óvodapszichológus és a logopédiai hálózat logopédusa végzi intézményeinkben.

A fejlesztés időtartama mindkét kolléga esetében: heti 2-2 alkalom, az óvodapszichológus pedig heti 1 alkalommal tartózkodik az intézményekben.

- Az óvodapedagógusok az óvoda segítő szakembereivel rendszeres kapcsolatot tartanak, kölcsönösen tájékoztatják egymást. („Mentálhigiénás” csoport működése az intézményeinkben)
- A szülőket a gyermekek fejlődésével kapcsolatban tájékoztatjuk, szükség esetén a Nevelési Tanácsadó, Családsegítő Központ, Gyermejjóléti Szolgálat, Szakorvos segítségét ajánljuk fel.

8. A PARTNERKAPCSOLATOK INTÉZMÉNYI RENDSZERE ÉS AZOK MŰKÖDÉSE

8. 1. Közvetlen partnereink

A minőségfejlesztési rendszerünk kialakításának folyamatában az alkalmazotti közösségünk meghatározta és súlyozással rangsorolta a közvetlen partnereinket.

8. 1. 1. Óvoda és a család:

A gyermekeink nevelése főleg a családok joga és kötelessége; a mi fejlesztő munkánk csak kiegészítő szerepet játszik ebben a folyamatban. Hogy milyen módszerekkel történjen ez a személyiségfejlesztés az intézményeinkben, jól kialakított kapcsolatrendszer, a kitűzött céljaink ebben nagy szerepet játszanak.

Fő célunk: nyitott óvodai élet keretében a szülőkkel való együttnevelés és partneri kapcsolat során - a művészeti nevelés sokoldalú lehetőségeinek kihasználásával – korrekt, partneri együttműködés a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Óvodai nevelőmunkánk tehát a családi nevelésre épül. A szülőnek biztosan tudnia kell azt, hogy az óvodapedagógus vele együtt, az ő egyetértésével neveli a gyermekét. Csak ezen az alapon képzelhető el a biztonságos, vidám, légkör kialakítása az óvodában. Ezt belátva az óvoda minden dolgozója előítéletektől mentesen közeledik minden családhoz, elfogadó, megértő, a gyermek szüleinek kijáró megbecsülést kifejező magatartásával.

Nevelőmunkánk alapját a személyes kötődésen nyugvó gyermek - óvónő kapcsolat adja.

Ennek feltétele: a megbecsülés, a kölcsönös bizalom a szülő és az óvodapedagógus között. Az ilyen szemléletű nevelésben a gyermek kapocs a család és az óvoda együttműködésében.

Feladatunk: a szülőkkel együtt kialakítsuk az együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni.

Figyelembe venni a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés, a segítségnyújtás során érvényesíteni kell a családokhoz illesztett megoldásokat.

A kapcsolattartás formái:

- **Családlátogatás:** óvodába kerülés előtt minden kisgyermeket meglátogatnak az óvodapedagógusok; illetve év közben bármikor meglátogathatják a családot.
- **„Ovihívogató”:** a leendő óvodások ismerkedési délelőttje; a gyermekek szülei jelenlétében ismerkednek saját óvodapedagógusaikkal, dajkáikkal, csoporttársaikkal.

- **Anyás beszoktatás:** óvodánkban az anyás beszoktatás vált hagyománnyá. Ez kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, a szokásokat, s mintát kapjon gyermeke neveléséhez;
- **Napi kapcsolattartás:** elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről. A szülők az óvodapedagógussal egyeztetve bármikor bemehetnek az óvodai csoportba, részt vehetnek az óvodai életben.
- **Szülői értekezletek:** idejét és témáját a csoportok egyénileg határozzák meg. A nevelési év elején minden csoport köteles értekezletet tartani.
- **Fogadóórák:** Egyéni igény szerint az óvodapedagógus és a szülő előzetes egyeztetése során kerül sor.
Cél: Egyéni fejlődés nyomon követése,
Nevelési problémák megbeszélése,
- **Igény és elégedettségi vizsgálatok:** a PÉM keretében – *a tanfelügyeleti ellenőrzés során* - szülők kifejezett igénye szerint felmérjük a elégedettséget, elégedetlenséget.

A fentiekben felsorolt kapcsolattartási formákon kívül hagyománnyá váltak intézményünkben az alábbi közös együttlétek a szülőkkel:

- ❖ Ünnepeken, rendezvényeken való közös részvétel;
- ❖ Kirándulások, hangversenyek, sportnapok szervezése;

8. 1. 2. Óvoda és a bölcsőde:

- A gyermekek családi nevelését már az óvodába lépés előtt kiegészítheti más intézményes nevelés is, amelyet a bölcsőde testesít meg. Óvodánk a közelben lévő bölcsődéssel tartalmas kapcsolatot alakít ki, melynek során célunk: egymás nevelőmunkájának megismerése, segítése;

Kapcsolattartás formái:

- Közös tapasztalatcsere a gondozónőkkel;
- Közös részvétel a szülői értekezleten;
- Leendő kiscsoportos óvodásokat fogadó óvodapedagógusok látogatása a bölcsődében;
- Nagycsoportos bölcsődések óvodalátogatása (közös játék; ismerkedés az óvoda dolgozóival),

8. 1. 3. Óvoda és az iskola:

Az eredményes beiskolázás lehetőségét biztosítja a körzetben lévő általános iskolákkal kialakult maximálisan együttműködő kapcsolatunk. Óvodásaink

többsége ezekben az iskolákban kezdi el iskolai tanulmányait, így nyomon követhetjük gyermekeink fejlődését, a tanítókkal rendszeres tapasztalatcserét folytatunk. Ugyanakkor tájékoztatjuk a szülőket a kerület bármely iskolájának programjáról a központilag kiadott „**Iránytű**” segítségével.

A kapcsolattartás formái:

- ❖ Az óvodapedagógusok és tanítók kölcsönös látogatásai, hospitálásai, megbeszélései;
- ❖ A tanítónők bemutatkozása a szülőknek, leendő elsősöknek (szülői értekezlet; csoportlátogatás;)
- ❖ Tanulók látogatása az óvodában; (zenés „iskolahívogató „)
- ❖ Óvodások látogatása az iskolában (tanítási órákon való részvétel)
- ❖ Egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel; (rajzkiállítás; hangverseny; sportnap)

8. 1. 4. Óvoda és a művészeti iskolák, egyesületek:

Választott programunk fő célkitűzésének - *a művészeti nevelés kiemelt szerepe* - megvalósítását nagymértékben elősegíthetik a művészeti együttesekkel, zeneiskolákkal kialakított kapcsolataink. Velük együttműködve tudjuk elérni, hogy a zene, a képzőművészeti alkotások, a környezet esztétikai értékei jelen legyenek óvodásaink hétköznapijaiban.

A kapcsolattartás formái:

- Zeneiskolások tanulói rendszeresen részt vesznek óvodai hangversenyeinken;
- „Művészeti együttesek” előadásának szervezése óvodáinkban.

8. 1. 5. Az óvoda kapcsolata a fenntartóval:

Az **Oktatási és Kulturális Osztállyal** együttműködő és hatékony a kapcsolatunk. Szükség esetén segítséget kapunk.

A fenntartóval való hatékonyabb együttműködés érdekében a kapcsolattartás formái:

- Reálisan tájékoztatás az Oktatási és Kulturális Osztály munkatársainak az intézmény helyzetéről, eredményeiről, és problémáiról,
- PR tevékenység
- Az Oktatási Bizottság üléseinek látogatása, (különösen az aktuális napirendeknél)
- Kapcsolatfelvétel a területi önkormányzati képviselővel (meghívása az intézményeinkbe,)
- A bizottságok pályázatainak a figyelemmel kísérése,

8. 2. Közvetett partnereink

8. 2. 1. Óvoda és a közművelődési intézmények:

Óvodánk évek óta keresi a kapcsolatot a környezetünkben, illetve a távolabb elhelyezkedő közművelődési intézményekkel. A gyermekek múzeumok, színház, és könyvtár látogatások során ismerkedjenek ezen intézmények értékközvetítő szerepével, a művészeti tevékenységek rendkívül összetett, komplex jellegével.

8. 2. 2. Óvoda egyéb kapcsolatai:

❖ Kapcsolat a kerületi Nevelési Tanácsadóval, EGYMI - vel:

A gyermekek fejlesztése, a zökkenőmentes beiskolázás biztosításának érdekében azonos célokra alapuló kapcsolatot kell fenntartani a Nevelési Tanácsadó pszichológusaival, az EGYMI logopédusaival, utazó gyógypedagógusaival,

A kapcsolattartás formái:

- ❑ Magatartási, lelki problémákkal küzdő gyermekek beutalása vizsgálatra / szülővel történő megbeszélés után /
- ❑ A nevelési tanácsadó pszichológusai alkalmanként megfigyeléseket végeznek az óvodai csoportokban.
- ❑ Az utazó gyógypedagógus, logopédus az óvodában foglalkozik a sajátos nevelési igényű, valamint a beszédhibás gyermekekkel.
- ❑ Iskolaérettségi vizsgálatra utalás - melyen az óvodapedagógusok is részt vehetnek.

❖ Kapcsolat a fejlesztőpedagógussal: - napi kapcsolat, megbeszélés

Tartalmas, építő jellegű kapcsolatot tart fenn az óvoda az alábbi szervekkel is:

- ❖ „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” szakmai egyesülettel,
- ❖ Egészségügyi szakszolgálatokkal: az óvodák orvosai, védőnőivel
- ❖ A gyermek és ifjúságvédelmi intézményekkel,
- ❖ Nemzeti, etnikai, kisebbségi önkormányzatokkal, szervezetekkel,

9. A PROGRAM ERŐFORRÁSAI

9. 1. Személyi feltételeink

A négy épületben 32 óvodapedagógus dolgozik, a nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógusok végzik. Egy gyermekcsoport életét két óvónő irányítja.

Óvodapedagógusaink közül 31 - en óvónői felsőfokú illetve főiskolai, egy óvodapedagógus pedig középfokú végzettségű, 14 - en szakvizsgáztak.

Cél: az óvónői párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni.

Az óvónők vonják be a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A dajkák legyenek teljes partnereik az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Dajkáink létszáma: 19 fő; többségük szakképzettséggel rendelkezik. A csoportokban folyó nevelőmunkát csoportos dajkák segítik. Pedagógiai asszisztenseink száma: 5 fő.

Mind a négy épületben kertész—karbantartó tartja rendben az esztétikusan, gondosan kialakított udvart, illetve a kisebb javításokat is elvégzik.

Az óvodavezető adminisztratív munkáját három óvodatitkár segíti.

A nevelőtestület összetétele igen jó. Az óvodapedagógusok érdeklődnek a művészetek iránt, szívügyükké vált a környezetvédelem, igényük az önképzés. Rendszeresen részt vesznek kerületi, illetve fővárosi szervezésű továbbképzéseken. Egymás munkáját segítik, tapasztalataikat szívesen adják át egymásnak.

Az óvodapedagógusok fejlesztő munkáját logopédusok, fejlesztőpedagógusok és pszichológus segíti.

A jelenlegi személyi feltételünk biztosítja az adaptált program megvalósíthatóságát.

Fontos feladat:

Az óvónők gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról és az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák a csoport öltözőjében lévő tájékoztató táblákon keresztül.

Valamennyi óvodapedagógusunk legyen képes legalább egy művészeti ágban magas szinten, kellő kreativitással és beleélő képességgel közvetíteni az esztétikai értékeket.

A nevelőmunka során az óvónő személye minta, értékközvetítő a nevelésben.

Az óvodáinkban dolgozó óvodapedagógusok rendelkezzenek az alábbi tulajdonságokkal:

- *Személyiségvonásaikban jelenjen meg: az optimizmus, humanizmus, tapintat, empátiakészség, az objektivitás, őszinteség, nyíltság; a gyermekekkel való kapcsolatában az elfogadó, segítő, támogató attitűd,*
- Közvetítsék a művészetek tradicionális értékeit;
- Vállalják az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is;
- A gyermekek fejlesztése során alkalmazzanak egyéni módszereket, melynek eredményeként kialakulhasson a gyermekek pozitív énképe;
- Legyen igényük az önképzésre; szaktudásuk fejlesztésére;
- Az egy csoportba beosztott óvodapedagógusok tudjanak összehangoltan együtt tervezni, dolgozni;

9. 2. Tárgyi feltételek

Óvodáink ideális környezetben helyezkednek el, ami megfelelő nevelési tér a gyermekek számára. Az épületek adottságai változóak, eredetileg csak egy épült óvodának, így belső elrendezésük is különböző.

A neveléshez szükséges infrastrukturális feltételek megfelelőek, ugyanakkor fokozott forrásigényt követel az intézmény állagmegóvása, a modern igényeknek megfelelő nevelési környezet biztosítása.

A feltételrendszer bővítése során megoldandó az épületek felújítása, részbeni akadálymentesítése, ahol hiányzik - **tornaszobák, nevelőtestületi szoba biztosítása, kialakítása.**

Óvodapedagógusaink, dajkáink, pedagógiai asszisztenseink ügyességét, ízlését dicséri a csoportszobák belső kialakítása.

Többségében természetes anyagokból készült bútorok, vidám színvilág, biztosítja a belső harmóniát.

Játékeszközeink szépek, esztétikusak, sok a fejlesztő játék. Tornaszereinket tudatosan, átgondoltan válogattuk össze, így gyermekeink nagymozgásának fejlesztéséhez sok eszköz a rendelkezésünkre áll. Sajnos tornaterem csak a Gyöngyforrás és Ürömi utcai épületekben található.

Az **udvaraink** adottságai megfelelőek, füves és betonozott részek váltják egymást – a felújításuk anyagi keretünk függvénye.

Természetes anyagokból készült játékokon játszhatnak a gyermekek, amelyeket folyamatosan felújítunk és anyagi eszközeinkhez mérten a lehetőségeket tovább kívánjuk bővíteni.

Programunk a művészetek eszközeivel kíván erősen hatni a gyermekek személyiségére, ezért **a meglévő – kötelező eszköznormában meghatározott - eszközökön kívül a program alkalmazása megkívánja az alábbi játékok, tárgyak meglétét és helységek kialakítását az óvodáinkban:**

⇒ *Verselés, mesélés megvalósításához*

Esztétikus mesetér (kuckó), puha párnák, meleg szőnyegek, meseszék, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókékről, versekről, és mesékről, leplek az átváltoztatáshoz, rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése, stb.

⇒ *Ének- zene, énekes játék, gyermektánc megvalósításához*

Zenei tér - változatos hangszerek: furulya, gitár, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek-óvónők által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp, hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról, szőnyeg, 6 db szék – színharmóniának megfelelő huzattal, rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése.

A **zenés kreatív játékokhoz** – magnó, komolyzenei cd válogatás a tevékenységnek megfelelően, rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése

⇒ *Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka megvalósításához*

Ábrázoló tér – 8 db szék, színharmóniának megfelelő, esztétikus viaszos vászonterítő. Gyermeki munkáknak kialakított polc és egy táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat. Ezt nevezzük „**mini – galériának**”

Képalakításhoz, különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek,

Plasztikai munkákhoz agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak; rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése,

Esztétikus ovi-galéria, ahol maximum hét alkotás állítható ki; tároló vitrin

⇒ *Külső világ tevékeny megismerése tevékenység megvalósításához esztétikus projekt terek kialakítása a csoportszobában*

Külső világ megismerésének és a Projektek tere - természeti és társadalmi témakörök projektjeinek feldolgozásához, megjelenítéséhez tábla, esetlegesen térkép;

- gyűjtemények a gyermekek lokálpatrióta szemléletének kialakításához használható szimbólumok az óvoda környezetének objektumairól (orvosi rendelő, templom, piac, stb.)
 - könyvek, fejlesztő játékok a témakörökhöz kapcsolódóan, az aktuális témakör gyűjteményes megjelenítése,
 - szemléltetéshez képgyűjtemény az egyes témákhoz kapcsolódóan,
 - cd gyűjtemény a természet hangjairól,
 - esztétikus élősarok, a természet kincseinek gyűjteményével,
 - elhelyezhető a térben terrárium, vagy akvárium,
 - a gyermekek által készített egyes évszakokat tartalmazó albumok, testünk megismeréséhez összehasonlító albumok,
 - az idő múlásának követéséhez szükséges eszközök: óra, születésnap kalendárium (hónapok követése), évszaktábla, napszak tábla, esetlegesen a hét napjainak számolására tábla vagy egyéb eszköz,
 - időjárás megfigyelő tábla,
 - rajzos diagnosztika feltételeinek megteremtése,
- ⇒ *Játék, játékba integrált tapasztalatszerzés egyéb terei, eszközei*
Elkülönített tér szőnyeggel, kockákkal, játék a közlekedési eszközökkel, egyéb konstrukciós játékkal, asztalnál játszható fejlesztő és társas játékok,
- ⇒ *A családi projekt terében*, kosarakban elhelyezett szerepjáték eszközök, az átváltozáshoz a szülők által nem használt ingek, szoknyák, családi fényképek.

A program megvalósításához szükséges egyéb eszközök

- ⇒Az erdei óvodai programokhoz hátizsák, nagyítók, esőkabátok, kulacsok, stb.
- ⇒Az udvaron elkülönített rész, ahol énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak a gyermekek.
- ⇒Kijelölt futópálya, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket megtarthatják.
- ⇒Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók.
- ⇒Szakkönyvek közül elsősorban a programhoz felhasznált irodalom, illetve számos módszertani kiadvány,
- ⇒Az óvoda színvilágának megkomponálása, az ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek.
- ⇒Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.

Mindezen eszközök döntőrészt biztosítottak a csoportokban. A további beszerzéseket pályázati lehetőségek felkutatásával, az alapítványunk támogatására befolyt összegekből, illetve a dologi költségvetésünkből próbáljuk finanszírozni.

10. A PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA

10. 1. A program tervezési, értékelési dokumentumai:

□ **Az óvodavezető pedagógiai, működési terve**

Tervezési időkerete: egy év / az adott nevelési év/

(Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvónők gyermekcsoportokra elkészített terve között.)

□ **Csoportnapló**

/ az adaptált program által javasolt csoportnaplót használjuk /

Az alábbi dokumentumok a csoportnaplóban találhatóak, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás – szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket, anyagokat és az eseményekkel járó szervezési munkákat pontos időpontokkal meghatározva.

• ***A gyermekcsoport nevelési terve:***

Tervezési időkerete: → félév

• ***A gyermekcsoport tevékenységi terve:***

Tervezési időkeret: → negyedév (évszakokként)

• ***Szervezési feladatok:***

Tervezési időkerete: → havonta

□ **Gyermektükör:**

Tervezési időkerete: → folyamatos

A gyermekek egyéni fejlődésének-fejlesztésének dokumentumait tartalmazza.

- a gyermek anamnéziséit
- a gyermekek képességszintjét;
- az óvónő megfigyeléseit; fejlesztési elképzeléseit;

(Családlátogatáson az anamnézist, a befogadás befejezéséig a fejlettség szintjének regisztrálását célszerű elvégezni, hogy tervezni lehessen az egyéni fejlesztéseket.)

10. 2. A program vizsgálata

A programunk elemzése, értékelése és felülvizsgálata az alábbi indikátorok és mutatók rendszere alapján történik az elkövetkezendő időszakban:

S.	Indikátor	Időpont
1.	Gyermeklétszám	október
2.	Óvodakép mutatóinak elemzése	Október
3.	Mese, vers spontán megjelenő tevékenységei a gyermekek játékában (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	Február
4.	Ének, zene, énekes játék spontán megjelenése a gyermekek tevékenységében (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	Február
5.	Rajzolás, mintázás, kézi munka megjelenése a gyermekek spontán tevékenységében (egyhetes megfigyelés 5-6-7 évesek körében)	Február
6.	A gyermekek társas kapcsolatának jellemzői	Február
7.	Az 5-6-7 éves gyermekek gondolkodási műveltségző képességének megfigyelése a fejlődés várható jellemzők szerint	Május
8.	Humán erőforrás elemzése a továbbképzések és az óvoda nevelési céljának összefüggésében	Március
9.	Többletmunka kimutatása	Május vége
10.	Dicséret, jutalmazás, kitüntetések	Május vége

Az indikátorrendszer trendvizsgálatot biztosít a következő területeken:

A vizsgált években van-e:

- Visszafejlődés
- Stagnálás
- Előrehaladás

Alapelvünk, hogy mindig ugyanazt mérjük, és ugyanazokkal a mérésekkel haladunk.

11. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program érvényességi ideje:

2016. szeptember 1.- től -

A Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai:

1. A jogszabályokban, törvényekben bekövetkezett változások,
2. Az adaptált program szerzőjének javaslatára,
3. A feltételrendszer változása,
4. A program ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetése miatt,

A programmódosítás előterjesztésének szabályai:

- Írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek, az óvoda vezetésének
- Írásbeli jegyzőkönyv a módosítás elfogadásáról,

12. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

	Dátum
<p>A Pedagógiai Program elfogadva:</p> <p>A Pitypang Művészeti Óvoda nevelőtestülete</p>	<p>2016. 08. 26.</p>
<p>Véleményt nyilvánítottak:</p> <p>Az óvoda Szülői Szervezetének képviselői</p>	<p>2014. 08. 28.</p>
<p>Véleményezte:</p>	
<p>Jóváhagyta:</p>	
<p>Irattári szám:</p>	<p>65/3/2016</p>

A Pedagógiai Program a 2010. 06.11. napján a fenntartó által jóváhagyott helyi nevelési programhoz képest az 65/3/2016 iktatószámú dokumentum a fenntartóra vonatkoztatott többletkötelezettséget nem tartalmaz!

13. FELHASZNÁLT TÖRVÉNYTÁR

1. A 2011. évi CXC törvény a köznevelésről
2. **A Kormány 363/2012. (XII. 17.) rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról**
3. 32./1997.(XI. 5.) számú-, valamint az azt módosító 19/2001. (III. 29.) OM rendelet és a 18/2002. (IX. 29.) OM rendelet a **Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelvei**
4. 23./1997.(VI. 4.) MKM rendelet és az azt módosító 37/2000. (X. 29.) rendelet a Fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelveiről (Módosított Kt. 8/B §. (3) **Sajátos nevelési igényű gyermekek**
5. Az 1997. évi XXXI. törvénynek való megfelelés – **A gyermekek védelméről és jogairól**, valamint az 1992-es Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
6. 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
7. Az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény

14. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan?
 - NAT tan sorozat Budapest OKI 1996.
- Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés,
 - OKKER Kiadó 1997
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel
 - Szolnok 1997.
- Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból
 - Szolnok 1996.
- Nagy Jenőné – Németh Menyhértne – Novákné Cseh Ibolya: Rajz, mintázás, kézimunka
 - Szolnok 1999
- Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból 2. szám
 - Szolnok 2000
- Nagy Jenőné: Óvodatükör
 - Szolnok 2000
- Balázsne Szűcs Judit: Miből lesz a cserebogár?
 - Bp. Alex typo Kiadó 1992
- Dankó Ervinné dr: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban.
 - Bp. Dinasztia Kiadó 1993.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában
 - Budapest Editio Musica 1974.
- Gaál Sándorné - Kunos Andrásne: Testnevelési játékok anyaga és tervezése az óvodában,
 - Szolnok Color Print Nyomda 1996.
- Kondacs Mihályné - Podmaniczky Mária: Vizuális nevelés az óvodában
 - Bp. Calibra Kiadó, 1993.

- Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
 - Debrecen, 1995.
- Dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája
 - Nemzeti Tankönyvkiadó 1994.
- Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan
 - Bp. Gondolat, 1978.
- Molnárné Lóczi Tünde: Drámajátékok az óvodában.
 - Szeged, KOMA 1996.
- B. Méhes Vera: Az óvónő és az óvodai játék
 - Tankönyvkiadó. Budapest 1982.
- Porkolábné Balogh Katalin: Szempontok az óvodáskorú gyermekek fejlettségének megállapításához.
 - Szolnok JNSZM. Pedagógiai Intézet 1983.
- Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány.
 - Dabas Mezőgazdasági Kiadó 1984.
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában.
 - Bp. Zeneműkiadó 1982.